

MLADOST

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca. □ Celoletna naročnina znaša 2 K, posamezne številke po 10 vin. □ □ □ □
Uredništvo: Fr. Terseglav, Ljubljana (Katol. tiskarna). □ □ □ □
Upravništvo: Lud. Tomažič, Ljubljana (Katol. tiskarna).

Št. 20. in 21.

V Ljubljani, dne 17. decembra 1910.

Letnik III.

Zveza Orlov s Krščansko socialno zvezo in duhovnikom.

(Govor dr. J. E. K r e k a na IV. občnem zboru Orlov 27. novembra 1910 v Ljubljani.)

Vprašanje glede na ustanovitev orlovskih podzvez, ki se je danes sprožilo, mi daje povod, da izpregovorim o temeljih, ki se tičejo naše in vaše organizacije. To vprašanje se mi zdi jako važno. Organizacija Orlov se mora urediti po krajem primernih oblikah. Nevarnost tiči v tem, da se posamezni okraji odtrgajo od centrale. Zato je treba voditi avtonomijo posameznih telovadnih odsekov, oziroma okrožij tako, da ne trpi celotna organizacija. Treba je, da Zvezni občni zbor določa delo za celo Zvezo. Izogniti se treba vsakim separatističnim težnjam. Podzveze ali okrožja naj se volijo na občnih zborih v soglasju z zveznim zastopstvom. Po tej poti se disciplina brez vsakega dvoma najlepše ohrani. Označiti pa hočem tudi razmerje Orlov do S. K. S. Z. Za to, kar se je sedaj godilo v vaših vrstah, se v imenu S. K. S. Z. najtopleje zahvaljujem ter izražam prepričanje, da ste izobraževalno delo med našim ljudstvom pomnožili v veliki meri in da ste prvi in najvažnejši delavci v izobraževalnih društvih. Stremiti pa moramo za tem, da ne pride do razdora med veliko mislijo izobraževalnega dela S. K. S. Z. na podlagi krščanstva in vašim delom. Nevarnosti ni, toda mogoče je. Zato moramo kot pametni ljudje gledati naprej.

Ta možnost obstoji v tem, da se orlovska organizacija, v kateri delujejo fantje z mladim, burnim navdušenjem, eliminira od duhovstva. Dovolite pa, da se vam zahvalim v imenu svojega stanu za ljubezen, s katero sprejemate med svojo sredo duhovnike. (Odobranje.)

Kdor pozna razvoj vaše organizacije, vé, da sem rekel svoj čas v Škofji Loki o slovenskem kaplanu, da je prvi delavec za prosep slovenskega ljudstva. Za to, da ste tega kaplana sprejeli v svojo sredo, se vam zahvaljujem v svojem imenu in v imenu ljudstva. Ta kaplan, mladi duhovnik, je v posebnih razmerah. Liberalna inteligenca

je pri nas ravno taka kot drugod, namreč odtujena narodu in veri. Svojčas so sprejeli liberalni inteligenti še v svojo sredo duhovnika, pobožni sicer niso bili nič bolj kot sedaj, toda bili so dostojni, ker so ga smatrali za potrebnega kot narodnega delavca. Namesto med to inteligenco, ki ga sedaj prezira in sovraži iz dna duše, pa skuša dobiti mladi duhovnik sedaj prijateljev drugod.

Vsakemu je treba prijateljev in tudi nam duhovnikom. Kajti navsezadnje smo mi tudi ljudje. Za to prijateljstvo, da vzdržujete duševno moč mladih naših duhovnikov, da jih bodrite, se vam zahvaljujem v imenu svojega stanu.

Kdor pa ni sposoben sodelovati z duhovstvom — samo dobrim seveda — dobé se tudi taki, ki niso nič, a ogromna večina je dobra — ta tudi ni sposoben delati za ljudstvo. In kdor izmed mladeničev razume vaša načela: Le najboljši spada v naše vrste! jih razlaga tako kot sem jaz povedal. Mera temu je volja, sodelovati v blagor ljudstva v zvezi z duhovstvom. Oni, ki ima več sposobnosti in nekaj ljubezni do danes blatnega stanu duhovnikov, ki delujejo brez lastnih koristi kot najslabše plačan stan, ta je med Orli v resnici najboljši.

Ne iščimo peg, ki so v zvezi s človeškimi slabostmi. Tak človek, ki bi zaradi teh peg metal kamen na organizacijo, ni pošten človek. Strasti človeških ne udušimo. Če kako stvar sovražimo, sovražimo to, kar je sovraštva vredno. Zato pa tudi medlihi ljudi brez strasti ne maramo. Ni naš ideal, da bi dobili mesto toplih, srčnih ljudi samo bledolične in mirne, ki bi hodili v procesiji po naši domovini kot kaki strahovi.

Razodenem skrivnost, da sem bil takrat, ko se je orlovska organizacija ustanavljala, edini, ki sem zagovarjal misel, naj bodo telovadni odseki samostojna društva. Tudi danes gledam mirno v prihodnost in se tudi ne bojim časa, da orlovska organizacija samostojno nastopi.

Želim pa, da bi se vedno povdarjala skupnost med vami in S. K. S. Z. Tudi v slučaju, da bi bila orlovska organizacija samostojna, bi morali biti vsi Orli včlanjeni v S. K. S. Z. Skupnost z izobraževalnimi

društvi in S. K. S. Z., z vsemi ideali in organizacijami, ki streme po teh idealih, — poudarjajte povsod!

Treba je, da ve zadnji fant, zadnji Orel v gorski vasi, da organizacija, v kateri je, orlovska, politična, zadružna, služi samo enemu namenu — dvigniti naš narod! V tem duhu so z Vami tudi politiki, združeni v »Slovenskem klubu«, v katerih imenu vas danes tudi pozdravljam! (Odobrovanje.)

Podlaga vsemu pa je zveza z našim dobrim duhovništvom. Podlaga vsemu je to, da obkolite fantje mlade kaplane, marširate z njimi v boj in tudi zmagate! (Burno odobrovanje.)

Naše delo.

27. novembra t. l. se je vršil v Ljubljani IV. občni zbor Zveze Orlov. Pokazal je bolj kakor sploh kdaj kaka naša prireditelj, kako je Orel v teku štirih let silno narastel, koliko že tako na duševnem kakor na telovadskem polju naredil in kakšne namene ima za prihodnost. Poročal je o občnem zboru z vsemi podrobnostmi že »Slovenec«, o posameznostih načelnega pomena bo »Mladost« imela še priliko govoriti, v tej številki omenjamo le veliki mladeniško-dijaški katoliški tabor, ki se bo vršil leta 1911 v Ljubljani, priobčujemo pa, kar je za nas zazdaj najvažnejše, našo statistiko.

Telovadni odseki Orla leta 1910.

1. **Ambrus:** Članov 17, — »Mladosti« 9, — predavanj 5, — uniform 9.
2. **Batuje-Selo:** Čl. 30, — »Ml.« 5, — pr. 12, — unif. 20.
3. **Bled:** Čl. 20, — »Ml.« 13, — pred. 3, — unif. —.
4. **Bohinjska Bistrica:** Čl. 22, — »Ml.« 10, — pred. 12, — unif. —.
5. **Borovnica:** Čl. 26, »Ml.« 20, — pred. 9, — unif. 16.
6. **Brezje:** Čl. 18, — »Ml.« 2, — pred. 3, — unif. 8.
7. **Col pri Vipavi.**
8. **Brezovec:** Čl. 65, — »Ml.« 1, — pred. 2, — unif. 36.
9. **Branica:** Čl. 30, — »Ml.« 1, — pred. 2, — unif. 4.
10. **Bilje:** Čl. 15, — »Ml.« 1, pred. 7, — unif. 8.
11. **Budanje:** Čl. 25, — »Ml.« 3, — pred. 2, — unif. —.
12. **Celje:** Čl. 22, — »Ml.« 7, — pred. —, — unif. 13.
13. **Cerkno:** Čl. 27, — »Ml.« 4, pred. 4, — unif. 16.
14. **Cerknica:** Čl. 37, — »Ml.« 20, pred. 9, — unif. 23.
15. **Cerovo.**
16. **Cerklje.** Čl. 35, — »Ml.« 2, — pred. 5, — unif. 13.
17. **Črniče:** Čl. 30, — »Ml.« 1, — pred. —, — unif. 13.

18. **Črnomelj:** Čl. 18, — »Ml.« 20, — pr. —, unif. 12.
19. **Črni vrh:** Čl. 24, — »Ml.« 15, — pred. —, unif. 8.
20. **Dobrépolje:** Čl. 46, — »Ml.« 13, — pr. 2, — unif. 33.
21. **D. M. v Polju:** Čl. 114, — »Ml.« —, — pred. 12, — unif. 12.
22. **Dobrova:** Čl. 28, — »Ml.« 21, — pred. 9, — unif. 16.
23. **Doberna:** Čl. 30, — »Ml.« 3, — pred. 1, — unif. 1.
24. **Dornberg:** Čl. 80, — »Ml.« 2, — pred. 2, — unif. 72.
25. **Dol ob Savi:** Čl. 20, — »Ml.« 4, — pr. 2, — unif. 13.
26. **Domžale.**
27. **Gorica:** Čl. 29, — »Ml.« 9, — pred. 52, — unif. 5.
28. **Goče.**
29. **Grahovo.**
30. **Gomilsko.**
31. **Grgar.**
32. **Homec.**
33. **Hotedršica:** Čl. 16, — »Ml.« 6, — pr. 6, unif. 7.
34. **Hrušica:** Čl. 18, — »Ml.« 10, — pred. —, — unif. 7.
35. **Horjul:** Čl. 75, — »Ml.« 10, — pred. —, — unif. 18.
36. **Idrija Zg.:** Čl. 145, — »Ml.« 79, — pr. 18, — unif. 20.
37. **Idrija Sp.:** Čl. 10, — »Ml.« 24, — pr. 5, — unif. 6.
38. **Ig:** Čl. 22, — »Ml.« 4, — pred. —, — unif. 15.
39. **Jesenice:** Čl. 30, — »Ml.« 25, — pred. 19, — unif. 20.
40. **Ježica:** Čl. 22, — »Ml.« 9, — pred. 2, — unif. 16.
41. **Kamnik:** Čl. 44, — »Ml.« 16, — pred. 15, — unif. 30.
42. **Kamna gorica:** Čl. 12, — »Ml.« 15, — pred. 3, izl. 6, — unif. 12.
43. **Kamnje:** Čl. 74, — »Ml.« 2, — pred. 1, — unif. 17.
44. **Komenda:** Čl. 39, — »Ml.« 26, — pr. 20, — unif. 34.
45. **Košana:** Čl. 15, — »Ml.« 20, — pred. 2, — unif. 20.
46. **Kranj:** Čl. 36, — »Ml.« 4, — pred. 2, — unif. 15.
47. **Krka:** Čl. 33, — »Ml.« 7, — pred. 5, — unif. 21.
48. **Kromberg:** Čl. 35, — »Ml.« 1, — pr. 6, — unif. 1.
49. **Koroška Bela:** Čl. 17, — »Ml.« 25, — pred. 2, — unif. 6.
50. **Ljubljana:** Čl. 90, — »Ml.« 20, — pr. 10, — unif. 35.
51. **Logatec Gor.:** Čl. 12, — »Ml.« 12, — pred. 4, — unif. 8.
52. **Logatec Dol.:** Čl. 30, — »Ml.« 19, — pred. —, — unif. 16.

53. **Loški Potok:** Čl. 40, — »Ml.« 14, — pred. 40, — unif. 35.
54. **Maribor:** Čl. 34, — »Ml.« 5, — pred. 45, — unif. 15.
55. **Metlika.**
56. **Mekinje:** Čl. 67, — »Ml.« 17, — pr. 3, — unif. 33.
57. **Moste-Selo:** Čl. 19, — »Ml.« 1, — pr. 1, — unif. 7.
58. **Moravče:** Čl. 40, — »Ml.« 2, — pred. 3, — unif. —.
59. **Mengeš:** Čl. 22, — »Ml.« 20, — pred. 1, — unif. 17.
60. **Miren na Goriškem:** Čl. 72, — »Ml.« 40, — pred. 4, — unif. 25.
61. **Otalež:** Čl. 23, — »Ml.« 12, pred. 3, — unif. 13.
62. **Naklo pri Kranju:** Čl. 20, — »Ml.« 3, — pred. 1, — unif. 16.
63. **Petrovče:** Čl. 27, — »Ml.« 10, — pred. —, unif. 20.
64. **Planina:** Čl. 23, — »Ml.« 18, — pred. 5, — unif. 18.
65. **Preska:** Čl. 18, — »Ml.« 12, — pred. 5, — unif. 9.
66. **Prvačina:** Čl. 22, — »Ml.« —, — pred. 3, — unif. 20.
67. **Podgora:** Čl. 14, — »Ml.« 1, — pred. 6, — unif. 2.
68. **Podbrezje:** Čl. 27, — »Ml.« 11, — pred. 7, — unif. 18.
69. **Radovljica:** Čl. 15, — »Ml.« 6, — pred. 8, — unif. 14.
70. **Rajhenburg:** Čl. 43, — »Ml.« —, — pred. —, unif. —.
71. **Radomlje.**
72. **Rakek:** Čl. 22, — »Ml.« 10, — pred. —, — unif. 22.
73. **Radeče:** Čl. 20, — »Ml.« 7, — pred. 52, — unif. 20.
74. **Rob:** Čl. 31, — »Ml.« —, — pred. 2, unif. 31.
75. **Rove:** Čl. 18, — »Ml.« 2, — pred. —, — unif. —.
76. **Ribnica:** Čl. 42, — »Ml.« 25, — pred. —, unif. 27.
77. **Št. Jakob ob Savi:** Čl. 20, — »Ml.« 1, — pred. 3, — unif. 18.
78. **Št. Jurij ob Taboru:** Čl. 30, — »Ml.« 2, — pred. 3, — unif. 17.
79. **Št. Jurij ob južni žel:** Čl. 20, — »Ml.« 6, — pred. 10, — unif. —.
80. **Št. Jurij pri Kranju:** Čl. 16, — »Ml.« 4, — pred. 1, — unif. 14.
81. **Št. Vid pri Ljubljani:** Čl. 85, — »Ml.« 40, pred. 5, — unif. 17.
82. **Št. Vid pri Vipavi:** Čl. 16, — »Ml.« 3, — pred. 2, — unif. 2.
83. **Št. Ferjan:** Čl. 51, — »Ml.« 4, — pred. 4, — unif. 37.
84. **Št. Peter pri Medv. selu:** Čl. 18, — »Ml.« 4, — pred. 36, — unif. —.
85. **Št. Peter na Krasu.** Čl. 30, — »Ml.« 3, — pred. —, — unif. 3.
86. **Št. Peter v Sav. dolini:** Čl. 30, — »Ml.« 2, — pred. 2, — unif. —.
87. **Št. Rupert:** Čl. 27, — »Ml.« 11, — pred. 8, — unif. 20.
88. **Št. Andraž:** Čl. 25, — »Ml.« 8, — pred. 5, — unif. 20.
89. **Sv. Gregor:** Čl. 22, — »Ml.« 5, — pred. 1, — unif. 22.
90. **Sv. Ivan pri Trstu.**
91. **Sv. Križ:** Čl. 65, — »Ml.« 10, — pred. 9, — unif. 18.
92. **Sv. Helena:** Čl. 41, — »Ml.« 2, — pred. 2, — unif. 28.
93. **Šmartno pri Litiji:** Čl. 74, — »Ml.« 25, — pred. 2, — unif. 42.
94. **Šmartno pod Šmarno goro:** Čl. 23, — »Ml.« 11, — pred. 10, — unif. 11.
95. **Šmartno pri Kranju.**
96. **Šmarje-Sap:** Čl. 24, — »Ml.« 1, — pred. —, — unif. 23.
97. **Šmarje pri Ajdovščini:** Čl. 25, — »Ml.« 1, — pred. 2, — unif. —.
98. **Šenturška gora:** Čl. 18, — »Ml.« 1, — pred. 4, — unif. 18.
99. **Homec:** Čl. 35, — »Ml.« 7, — pred. 2, — unif. 30.
100. **Sostro:** Čl. 58, — »Ml.« 10, — pred. 2, — unif. 33.
101. **Stari trg:** Čl. 35, — »Ml.« 40, — pred. —, — unif. 30.
102. **Stara Loka:** Čl. 25, — »Ml.« 16, — pred. 26, — unif. 26.
103. **Selce:** Čl. 33, — »Ml.« 10, — pred. 5, — unif. 23.
104. **Solkan.**
105. **Srednja vas.** Čl. 17, — »Ml.« 12, — pred. 20, — unif. 4.
106. **Sodražica:** Čl. 30, — »Ml.« 2, — pred. 4, — unif. 32.
107. **Škale pri Velenju.**
108. **Škofja Loka:** Čl. 22, — »Ml.« 15, — pred. 52, — unif. 20.
109. **Šturje:** Čl. 22, — »Ml.« 11, — pred. 4, — unif. 14.
110. **Tržič:** Čl. 28, — »Ml.« 3, — pred. 52, — unif. 20.
111. **Trbovlje:** Čl. 48, — »Ml.« 12, — pred. 5, — unif. 18.
112. **Trnovo:** Čl. 26, — »Ml.« 4, — pred. —, — unif. 10.
113. **Ustje.**
114. **Vače pri Litiji:** Čl. 41, — »Ml.« 15, — pred. —, — unif. 23.
115. **Vič pri Ljubljani:** Čl. 35, — »Ml.« 30, — pred. 10, — unif. 14.
116. **Vipava:** Čl. 22, — »Ml.« 18, — pred. —, — unif. 12.
117. **Vrhnika:** Čl. 25, — »Ml.« —, — pred. —, — unif. 25.
118. **Vodice:** Čl. 24, — »Ml.« 2, — pred. 3, — unif. —.
119. **Velike Lašče:** Čl. 52, — »Ml.« 8, — pred. 4, — unif. 52.
120. **Velike Žablje:** Čl. 24, — »Ml.« 2, — pred. 8, — unif. 15.

121. **Zagradec.**
 122. **Zadobrova:** Čl. 18, — »Ml.« 11, — pred. 2, — unif. 11.
 123. **Zalog:** Čl. 66, — »Ml.« 2, — pred. 1, unif. —.
 124. **Zagorje ob Savi:** Čl. 17, — »Ml.« 9, — pred. 1, — unif. 12.
 125. **Žiri nad Idrijo:** Čl. 47, — »Ml.« 23, — pred. 6, — unif. 23.
 126. **Železniki.**
 127. **Št. Pavel pri Preboldu:** Čl. 31, — »Ml.« 1, — pred. —, — unif. —.
 128. **Postojna.**
 Preminuli so odseki: Breznica, Št. Jakob v Rožu, Škale pri Velenju.

Odseki po pokrajinah.

Kranjska	96	(69)
Goriška	19	(15)
Štajerska	12	(8)
Tržaško	1	

Orodje.

Telovadnega orodja imajo odseki: drogov 82 (lanskega leta 54) — bradelj 56 (34) — skakal 41 (33) — palic 25 (22) — plezal 6 (6) — koz 12 (12) — konj 6 (5) — krogov 18 (16) — ročk 27 (20) — sabelj 4 (1) — lestev 3 (3) — kijev 5 (5) — trapecov 4 (4) — žog 1 — krogelj 4.

Skupne številke (v oklepaju števila iz leta 1909).

Članov	3691	(2690)
Telovadcev	2526	(1671)
Netelovadcev	407	(342)
Podpornih	1521	(677)
Trobentačev	240	(96)
Uniform	1887	(767)
Mladosti	1171	(1237)
Predavanj	661	(259)
Izletov	473	(242)
Telovadb	151	(48)

Veliki katoliški tabor.

Glede tega je na občnem zboru dr. Krek izvajal sledeče:

Nameraval se je prihodnje leto 1911 prirediti v Ljubljani veliki katoliški shod, ki naj bi imel slovensko-hrvatski značaj. Ker pa hoče prihodnje leto praznovati akademično društvo »Zarja« v Gradcu svojo desetletnico v Ljubljani ter bo tudi ob tej priliki zborovala v Ljubljani liga slovanskega katoliškega dijaštva, bi bila manifestacija katoliškega dijaštva ob morebitnem velikem katoliškem shodu potisnjena v ozadje. Zato se je opustila misel o prireditvi velikega katoliškega shoda v prihodnjem letu, pač pa se namerava prirediti velika manifestacija slovenskih in hrvatskih akademikov v Ljubljani, katere bi se udeležili tudi zastopniki dijaštva ostalih avstrijskih slovanskih narodov. Na koncu te manifestacije, ki bi trajala tri dni, pa bi se naj popol-

dne priredil velik slov.-hrv. katoliški tabor, na katerega naj bi tudi v velikih množicah prišlo ljudstvo in na katerega bi prišli tudi naši škofje in zastopniki ljudstva. Dijaki so pripravljeni, v kolikor vem od zasebnih strani, in soditi smem, da ne bo v tem oziru nobene ovire. Zato predlagam: Predsedstvo Zveze Orlov naj stopi v stik z »Dijaško zvezo«, s katero naj sporazumno izdela načrt za ta shod, pri katerem bi tudi manifestirala Z. O. Zagotoviti vas moram, da božo v »Slovenskem klubu« vaše sklepe uvaževali. Ta način katoliškega shoda bo imel blagodejnejše posledice, ki bodo dovolj vplivale kakor kakršnikoli drugi shodi v že izkazani in preizkušeni obliki. (Odobranje.)

Dr. Pogačnik se zahvaljuje dr. Kreku za častno nalogo, ki jo izročja »Zvezi Orlov«.

Br. Podlesnik povdarja, da je s tem rešeno vprašanje glede Zvezine prireditve, predlaga pa, naj se do te prireditve ne vrši nobena druga večja manifestacija Orlov, temveč naj bo vse delo priprava in šola za veliko manifestacijo v Ljubljani. Po tej manifestaciji bo dovolj časa, da se rešijo še druge naloge.

Nato se je dr. Krekov predlog sprejel soglasno.

Zvezino predsedstvo za 1910 1911.

Predsednik: dr. Lovro Pogačnik — podpredsedniki: I. Podlesnik, L. Turšič, dr. J. Adlešič, dr. J. Jehard, Fr. Kremžar, A. Dostal (»Danica«) — tajnik: I. Hočevar, njegov namestnik: S. Pavlin — blagajnik: A. Zajc, namestnik: dr. Mrhar — odbornika: dr. Mal, prof. Dolenc. — Poleg teh so člani predsedstva tudi vsi okrožni predsedniki.

Nadzorniki: F. Krische, A. Volta, prof. Drmastija.

Zastopnika S. K. S. Z.: L. Smolnikar, I. Traven.

Vaditeljski zbor.

Načelnik: V. Jeločnik — podnačelniki: A. Jeločnik, I. Mravlje, K. Čulk, prof. Malner, F. Tršar (»Danica«) — zapisnikarja: P. Kržan, P. Dostal. — Poleg teh so člani vaditeljskega zbora tudi vsi okrožni načelniki.

Tako raste in se množi naša Zveza, od leta do leta čvrsteje!

Rihard Smolej.

6. t. m. ponoči ob 1. uri je zadela vso našo organizacijo bridka izguba; umrl je namreč kaplan Rihard Smolej, predsednik Orla v Komendi, podpredsedn. kamniškega

orlovskega okrožja, eden najvnetejših in najmodrejših organizatorjev našega gibanja sploh in blag, skromen ter čist značaj, ki je hodil vedno po stopinjah svojega večnega Učenika.

Na zadnjem občnem zboru je oče naše organizacije, naš ljubljenec dr. Krek govoril prelepe besede o zvezi med našim krščanskim fantom in kaplanom. Življenje in smrt našega Riharda Smoleja je bila utelešena ideja te skalnotrdne zveze in zvestobe, tega neporušljivega prijateljstva med slovenskim Orlom in slovenskim duhovnikom!

Kaj je bil rajni Rihard za nas vse, kašen zvesti hlapec Gospodov, kakšen ljubitelj ljudstva, zlasti pa mladine in kako je za ljubezen tudi žel le ljubezen, nam najlepše kaže govor častitega gospoda dekana kamniškega in deželnega poslanca Lavrenčiča, ki ga je imel na dan pogreba v Komenški cerkvi in ki se je glasil približno tako-le:

Ko sem prišel v torek zjutraj okrog sedme ure iz cerkve v svoje stanovanje, zaslišal sem skozi odprto okno milodoneče, žaljno zvonjenje komendskih zvonov. Polastila se me je slutnja, ali morda naznanjajo komendski zvonovi smrt tako pridnega komendskega kaplana gospoda Riharda Smoleja? In žal, slutnja me ni varala, ker kmalu nato mi je prinesel sel pismo vašega velečastitega gospoda župnika, v katerem mi je naznanil: »Naš gospod Rihard je danes ponoči (dne 6. decembra) ob 1. uri umrl, prosim opravilo v četrtek ob 11. uri dopoldne.« — Odkrito povem, da me je to sporočilo zelo vžalostilo, ker sem gospoda Riharda zelo spoštoval kot duhovnika lepega življenja in neumornega, požrtvovalnega delavca za Boga in verno naše ljudstvo. Prav tako je visoko cenil pokojnika vaš gospod župnik in vsi duhovni sobratje v dekaniji kamniški, kakor vsi oni, ki so ga poznali. Mi vsi globoko sožalujemo z vami. Dragi moji Komenčani, ki plakate ob rakvi svojega tako ljubljenelega gospoda kaplana, sožalujemo z vami draga mati in blaga sestra, ki ste zgubili z rajnkim Rihardom to, kar vama je bilo na svetu najdražje. Ta zguba je pa za nas vse tem bridkejša, ker se nam je posloviti od telesnih ostankov duhovnika, ki je žal preminul v najlepši dobi življenja, duhovnika, ki je po svojih vrlinah, zmožnosti in delavnosti obetal še toliko bogatih sadov. Le ena misel nas tolaži in ta je: »Čeprav je zgodaj končal, spolnil je mnogo let.« kakor to beremo v knjigi Modrosti (4. 13.).

Umrl je star komaj 31 let. Rodil se je v Ljubljani dne 2. aprila leta 1879. in tam tudi študiral. Ker je bolehal, stanoval je tudi za bogoslovnih naukov pri svojih dobrih stariših in ne v semenišču. Dne 14. julija 1902 v duhovnika posvečen, je služboval

najprej kot kaplan in pozneje župni upravitelj v Dolu pri Ljubljani, nato kot kaplan v Železnikih in nazadnje od jeseni 1908 v Komendi. Izpolni je torej kot duhovnik komaj dobrih osem let, toda mnogo let po svojih delih.

Žal, čas ne dopušča, da bi se poglobil v njegovo življenje in delovanje, da bi vam opisati zamogel vse prelepe lastnosti in kreposti, katere so krasile tako bogato njegov duhovski značaj, pa odsevale v plamteči ljubezni in požrtvovalnem delovanju za čast božjo ter v dušno in telesno korist njemu izročeni. Le rečem, da je pobožni, pridni, previdni in skrajno požrtvovalni gospod Rihard na vseh postojankah svojega dušnopastirskega delovanja zapustil bogate sledove apostolsko gorečega in delovnega dušnega pastirja, duhovnika prav po volji božji. Najkrasneje pa je razvil svoje delo v Komendi.

Kako izborno je on umeval, da prva in najsvetejša dolžnost duhovnikova je čast božja in sreča neumrljive duše! Pobožno in zbrano je on daroval sveto mašo in delil svete zakramente, ognjevito je oznanjeval božjo besedo, pridno spovedoval in bolnike obiskoval. Iskreno je on ljubil šolske otroke in si mnogo prizadeval, da jih vzgoji za čisto, trezno in sveto življenje; prav tako je spretno vodil mladeniško in dekliško Marijino družbo.

Razumel je rajnki gospod Rihard, kakor malokdo, duha časa, in z veseljem stopal v smislu dekretov rimske stolice iz žagreda vun med ljudstvo. Cele večere pozno v noč, čeprav bolehen, je prebil v izobraževalnem društvu, v sredi svojih fantov in mladih mož, jim predaval in navduševal za vse lepo in dobro. Vsi razni odseki, katere je vpeljal, so prav dobro uspevali, osobito dramatični, treznostni in telovadni. Nad vse je ljubil mladeniče in mlade može organizovane v Orlu, bil njihov predsednik, gmotno in moralno prvi njihov dobrotnik. Pa tudi za organizacijo Orla v kamniškem okrožju sploh je on storil toliko, da ostane njegovo ime še dolgo, dolgo tesno spojeno s to organizacijo. Zatorej čast vam, preljubljeni moji Orli, da ste se danes iz vseh odsekov kamniškega okraja v tako lepem številu zbrali ob mrtvem truplu svojega toli iskrenega organizatorja in prijatelja v slovo za vselej na tem svetu! V zahvalo njemu, pri-sezite danes, da hočete se zvesto ravnati po njegovih krasnih navodilih, da boste živeli vedno čisto in trezno, pa ostali nepremakljivi v zvestobi kot najboljši sinovi svete cerkve in domovine.

Nadalje je »Društveni Dom« največ delo rajnkega, sezidan primerno z malimi stroški, ki pa zadošča povsem komendskim družabnim potrebam. Nič manj se ni pokojnik ogreval in delal za gospodarski napredek svojih faranov; posojilnico in hranilni-

co je vodil tako spretno, da mu je izrekla »Zadružna zveza« v Ljubljani priznanje in zahvalo.

In vse to ogromno delo je z izvanrednimi uspehi izvrševal mož tako rahlega zdravja, bolehen ves čas od mladosti. Čudili smo se njegovi krepki volji in energiji in često povpraševali, kje zajema gospod Rihard za vse to moč?

Dragi moj prijatelj, ako si prišel v gotovih urah v to lepo božje svetišče, ko je bila cerkev navadno prazna, pa si opazil rajnega Riharda pred tabernakelnom pri ljubem Jezusu, kjer je bil zatopljen v pobožno molitev in premišljevanje; glej! tu je zajemal ranjki gospod Rihard svojo moč za toliko delo. On je bil mož molitve in premišljevanja, goreč molivec Jezusov in goreč častivec Marijin, zato je zmoglo njegovo slabotno telo vsestransko in težavno delo.

In sedaj je svoj tek v sredi dela, kot vojak na bojnem polju, dokončal; trdno upam, da je zaslišal presrečne besede Jezusove: »Blagor tebi, zvesti služabnik, ker si bil v malem zvest, te postavim čez veliko, pridi v veselje svojega Gospoda, posedi kraljestvo, ki je pripravljeno od začetka!«

Končno se je govornik poslovil od pokojnika v imenu duhovnikov, šolskih otrok, Marijinih sinov in hčera, zakonskih in vseh faranov, matere in sestre pokojnikove, zlasti v imenu Orlov. Glasni jok med govorom, osobito ob koncu, je pričal, kako silno priljubljen je bil g. kaplan Smolej. Pripomnim, da so se tudi Orli solzili, ker so v istini izgubili svojega najboljšega brata.

Tako gospod dekan kamniški, sam zvest in vnet Orel. Lepše bi tudi mi ne mogli oceniti delo rajnega brata Smoleja, zakaj kako naj besede primerno izrazijo plamtečo ljubezen pokojnika za Boga, cerkev in naše mladeniče? Videli smo i mi jokati se za njim komendske in kamniške brate, britko jokati, kakor da bi jim bili položili v grob očeta ali mater. Te solze iz najčiščih globin srca bo naš Rihard mogel pokazati svojemu Bogu, svojemu Mojstru in Vzoru za dokaz, kaj je na zemlji rodilo njegovo delo lepega v dušah njemu izročnega ljudstva. In če zdaj žalujemo za njim, pa obenem prosimo Boga, naj bi naši organizaciji nikoli ne zmanjkalo takih tihih, takih nesebičnih in takih zvestih delavcev, kakor je bil njih eden rajni Rihard Smolej, kakršni so v občje vsi naši kaplani!

Pogrebne slovesnosti po pokojniku, ki so ga iz Komende prepeljali v Ljubljano, je že »Slovenec« obširno opisal. Omenjamo tu le, da je bilo v komendski župni cerkvi in zunaj nje, ko so truplo blagoslovili, nad 2000 ljudstva! Bilo je velikoduhovnikov, Orlov pa 100, največ iz Komende, Kamnika in Mečinj, pa i drugih. Tudi v Ljubljani smo mu Orli v lepem številu izkazali zadnjo čast.

Čast spominu Smolejevemu, nam pa vedno takih bratov!

UMRLEMU BRATU RIHARDU SMOLEJU

v spomin zložil Ksaver.

Ah, da si šel odtod
tako prerano, Ti naš brat!
Kje zdaj plamteče je oko,
ki žarelo tolikrat
za vzore naše in nebo?

In drzna kje perot,
navajena neba višin?
Voditelj mnogih krepkih čet
prek vseh prepadov in skalin
si zgrudil se najpred!

Preveč razpel moči,
zato si onemogel pal,
prehitro si prehodil pota,
dopolnil tek, zato pozval
Te klic v veselje je Gospoda.

Tvoj živi glas molči.
Prekmalu ga je strla smrt;
kar Ti srce je vse velelo,
povedal nisi, glas zatrt,
še mrtev kliče: B r a t j e, d e l o !

O gojitvi glasbe med Orli.

Marko Bajuk.

Pomnožile so se vrste naših Orlov, pomnožile in ojačile tako, da se množe in se bodo množile že same iz sebe, vsled svoje notranje sile, trdne organizacije in lepo urejene discipline. Razmnožitev vrst in razširjenje ideje torej ne potrebuje več toliko sile, kot je bilo treba to v začetku. Naravno je, da treba to moč, ki preostaja, izrabiti torej v druge namene in sicer v izpopolnjevanje. Treba bo sedaj lepo korak za korakom izpopolniti to in ono, izklesati skupne vaje, dvigniti estetični družabni in verski čut. Z drugo besedo: treba bo resno oprijeti se zlasti ojačenja one notranje sile, ki naj veže na zunaj združene vrste z nepretrgljivo vezjo. Orli morajo stremiti sedaj za tem, da si bolj in bolj izpopolnjujejo svoje znanje in zlasti blaže duha ter srce. Iztrgati našemu narodu ono podivjano strast, ki jo nahajamo zlasti pri odrasli mladini, ono veselje do tepežev, do pobijanja, to morejo doseči samo naši Orli v zvezi z iobraževalnimi društvi in harmoniji z versko vzgojo. To hočemo doseči, za tem moramo stremiti. Naši Orli bodo pa oni pionirji, ki bodo delovali v tem smislu z vso vnemo in gorečnostjo. Pred vsem pa moramo dvigniti se sami, kar mogoče visoko. Dolgočasno posedanje in popivanje po gostilnah, to ni za nas; prepiri, tepeži, poboji, to ni za nas. Mi smo člani slovenskega naroda, ki je v srcu blag in mehak in ne surov. Zato hočemo, to kar imamo izpopolniti, to pa kar je slabega s korenino izrjavati.

Med sredstva, ki vplivajo jako blagodejno na dušo in srce ter njegova čustva, štejem v prvi vrsti glasbo, zlasti petje. Ako bi bilo mogoče izpeljati načrt, da bi imeli Orli povsod na razpolago potrebna zmožnega pevovodjo, pa bi se združili v pevski klub, potem bi se dvignilo naše duševno življenje veliko, veliko. In to: omogočiti Orlom gojitev glasbe, posebno petja, to želimo, to hočemo in moramo. Telovadba vežba telo, petje pa bo vežbalo dušo. Telovadba, uniforma veže nas na zunaj skupaj, petje pa nas bo družilo notranje v tesno vez.

Neobhodno potrebno pri telovadbi, kot tudi pri korakanju je trobentanje. Skoro povsod imajo že po odsekih tudi svoje trobentače. Ti pa so prepuščeni večinoma samim sebi, da poskušajo in sami iščejo, se li da kaj iz roga izvabiti. Tako je večinoma, pravim, sedaj. A temu opomozimo. Mislim si to tako: Zveza naj povabi od časa do časa iz vsakega okrožja vsaj po enega trobentača v Ljubljano. Tam naj preskrbi dobrega izobraženega trobentača, ki bi jih poučil v glavnih potezah o bistvu roga, trobentanju in morda malo teoretično, — a to ni obligatno. Ti trobentači bi se naučili tudi nekaj koračnic, ki bi jih učili potem po svojih okrožjih ob nedeljah in skrbeli za to, da bi vsak trobentač znal sigurno in pravilno trobiti. To bi se vršilo seve po dogovoru, a združeno vsi trobentači in posamezno, koračkoma. Ko bi nastopali odseki okrožja skupno, bi svirali lahko vsi trobentači okrožja, in sicer ali enoglasno, dvo- ali celo večglasno. V ta namen sem izdelal že tri koračnice po narodni pesmi v tem smislu in jih izročil Zvezi. Hrani jih vodstvo kranjskega okrožja. Z večglasnim trobentanjem bi se dvignil vpliv in vtis trobentanja, godba bi postala zanimivejša za poslušalca in trobentača. S tem bi se budil interes, trobentači bi se učili radi in dobro in kadar bi treba, n. pr. ob skupnih prireditvah, korakali bi Orli za svojo godbo, ki bi bila njihova, nosila njihove uniforme in svirala, kadar, kar in kolikor bi bilo treba — zastonj. Kako lepo bi bilo videti korakajočo trumo stotin Orlov, ki bi jih vodili trobentači, kot n. pr. vojake njih godba! Pomen, pa tudi lice bi bilo brez dvoma neprimerno lepše, lepa harmonija celote ne bi trpela tolikrat, kot pa če stopa pred vrstami šarasto napravljena godba, muzikanti, ki včasih tako svirajo, da motijo korak in uho. Naj bi se misel, izobraziti Orlom lastne godbe v smislu fanfarov, ne zavrгла in prepustila pozabljivosti, marveč upoštevala in izpeljala, zlasti še, ker je mogoče to doseči stopnjema, da človek sam ne bi vedel, kedaj. Toliko glede trobentačev pri korakanju.

A ne samo to. Sedaj se razširja »moreška«. Lep pogled je to, na divji ples orožja, toda s tem je združena godba in zopet smo

navezani na milost in nemilost različnih godb in odvisni od muh posameznih muzikantov. Lahko, prav lahko si ustvarijo Orli svoje kapele, ki bi mogle svirati tudi za telovadbo. Te bi gotovo bolj pravilno igrale, ker bi igrali telovadci, ki poznajo telovadbo in bi igrali brez dvoma bolj s čutom in z večjim zanimanjem, kot se to vrši sedaj. Vsled tega se pogreša večkrat harmonija, sporazum med obojim. Temu se bo hitro in lahko odpomoglo, ako se sistematizira izobrazba trobentačev.

Ne samo trobentači, tudi drugi Orli imajo prilike dovolj, posvečati svoje zmožnosti glasbi. Saj je to tako lep, vzišen predmet, služiti višku umetnosti. Vsa Slovenska je prepletena z društvi in pevskimi zbori. Slovenci smo večinoma vsi pevci. Kjer se poje, se lepo poje. Orli, ne umikajte se, marveč stopite v društvo, v zbor, pevajte veselo, mala, vendar široka, široka. Sto in sto grl bo treba združiti, da bi zapeli tako glasno, da bi slišala vsa Slovenija pesem: »Dvignite Orli v jasne višine krila ponosna mlade moči!«

In to je mogoče. Združite se pevci Orli! Določite si pesem, ki se jo vsi naučite. Ko pridete poletni k skupnim prireditvam, pa zaorite enoglasno iz tisoč grl: »Z nebne višine Orla bo sila krivdo in sužnost razbila vsikdar!«

Čula bo Vaš glas vsa Slovenija, zbudila se, otrešla se zaspanosti in Vi boste kot angel sodnega dneva, oznanjevalci njenega vstajenja. Na dan pevci Orli, na dan bratje pevci!

Naj poizkusi Zveza kaj tozadevnega ukreniti.

Slednjič še nekaj malega. Po Slovenskem imamo veliko tamburaških zborov. Tamburice so hrvaške, mi smo jih prevzeli od svojih južnih bratov. Lahko je na njih svirati, zato so kot nalašč pripravne za ljudi, ki ne morejo vsled svojega poklica učiti se plemenitejše in težje glasbe. Bratje Orli! Kjerkoli mogoče ustanovite si tamburaški zbor, oziroma podpirajte ga. Ne bilo bi napačno, ko bi mogli kdaj igrati tamburaši pri skupnih prireditvah. Lep tamburaški zbor je najmanj toliko vreden kot slaba godba na pihala, če igrajo godci slabo, imajo povrh še slabe instrumente in slabega kapelnika. Bratje organisti! Lepa naloga, ako jo hočete prevzeti. Orli bi Vam bili iz srca hvaležni, Vaš trud bi rodil našim bratom veliko srčnega veselja, vršili bi s tem velik čin naše ljudske prosvete, ki je zadnji in najvišji zemski cilj naših organizacij.

Na dan tedaj Vi Orli! na dan Vi organisti! Zadovoljite svoje hrepenenje po izobrazbi — notranji izpopolnitvi. Nobena umetnost ne oplemeniti človeškega srca tako, kot glasba, nobena umetnost ni tako tako hvaležna kot glasba. O tem se boste

prepričali, ko boste videli korakati po naši probujeni Sloveniji tisoče preoblečenih svežih fantov, na čelu jim številni trobentači, ki bodo oznanjali mili domovini veseli dan vstajenja in probujenja. Da se nam ta dan prej ko mogoče uresniči, k temu pomozite vsi!

Mi čakamo Vas, pionirjev naših, mi bojujemo boj in potrebujemo čet; čete ste Vi, ki ste najzvestejši sinovi naroda, Vi mu morete tudi najpreje vzbuditi lepo narodno pesem. Mi smo se že odtujili. Bratje Orli! Vi ponosite med ljudstvo kot zdravo misel trdne discipline in organizacije, tako tudi misel za narodno petje in glasbo. Vi buditelji narodne prosvete, vzbudite tudi njegovo muzo. Mi upamo v Vas, torej na dan!

Za naše leposlovje.

Naša mladeniška organizacija, ki ji je prvi namen izobrazba duha in oplemenitenje srca, mora kazati svojim članom pot do vseh pridobitev slovenskega duševnega življenja. Versko, нравno in telesno trden, vsestransko izobražen — to je ideal našega gibanja. V marsičem smo že znatno napredovali, a važna stran pravega življenja nam je še ostala skoro popolnoma tuja — leposlovje. Vpeljali smo pri mladeniških tečajih tudi predavanja o leposlovju, da se Orel seznanj tudi s preteklim in sedanjim slovenskim, toda s tem je še premalo storjenega. Treba je, da se naš mladenič sam loti prepotrebne delo, da poskrbi za samoizobrazbo.

Zato vabimo vse svoje člane: Naročajte naš krasni leposlov. list »D o m i n S v e t«! On prinaša povesti naših najboljših pisateljev, pesmi naših prvih pesnikov in znanstvene, pa poljudne razprave o najrazličnejših zanimivih vprašanjih. Vsaka številka prinese tudi obilno lepih slik, ki bodo počasi vzgojile v čitatelju živahen čut za to, kaj je lepo in kaj grdo. Obenem poroča »D o m i n S v e t« o vseh knjigah, ki izidejo na našem književnem trgu, odkriva njih vrline in graja njih napake; tako se seznanj bravec z našimi novejšimi pisatelji in nauči tudi sam presojati leposlovno vrednost knjige.

Prihodnji letnik »D o m i n S v e t« bo še posebno lep. Omenimo naj le, da bo zopet začel pisati vanj F r. S. F i n ž g a r. ki si je že povsod pridobil srca s svojimi spisi, zlasti s svojim velikim romanom »Pod svobodnim solncem«, ki je najboljša povest, kar jih Slovenci imamo. Dr. F. D e t e l a. ki zna popisati slovensko življenje tako živo in resnično kot malokdo, bo priobčeval dolgo povest »Sošolci«, ki bo gotovo izredno zanimala. Razen tega prinese »D o m i n S v e t« obilno manjših povesti in črtic F r. K s. M e š k a in drugih.

Zato, mladeniči, na plan! Naročajte in agitirajte za »D o m i n S v e t«, ki izhaja vsak mesec v veliki obliki in stane na leto 9 kron.

Okrožja.

Kamnik. Po dolgem presledku se je naš okrožni odbor sestel k seji v Mengšu. Nekaj dni pred sejo pa nas je za večno zapustil vrli naš okrožni podpredsednik Rihard Smolej. Častno smo ga spremili ob pogrebu v kroju, toda ta vsekana rana se ne bo kmalu zacelila. Vsi se zavedamo, kaj je bil rajnik našemu okrožju, zlasti še komendskemu odseku. — Br. predsednik je koj ob otvoritvi seje spomnil nanj kot požrtvovalnega delavca med telovadci. Da bi se mu izkazali vsaj nekoliko hvaležne, zato se je sklenilo, da darujejo Orli vsega okrožja zanj sv. obhajilo in gredo 18. decembra v kroju k sveti maši. Prepove se zavživanje žganja drugače kot za zdravilo. Načelnikom se naroča, da dobro izvezbajo vse telovadce in netelovadce v kroju v redovnih vajah. Okrožni načelnik bo ta mesec nadziral nekatere odseke. Dalje je seja obravnavala, kaj se naj po odsekih razlaga, namreč v prvi vrsti »Zlata knjiga«, potem pa tudi Knjiga o lepem vedenju«. Da bodo okrožne seje še plodonosnejše, zato bude odslej vsakokrat pred sejo vaditeljska vaja. — Sproži in sprejme se misel, naj bi se trobentači hodili skupaj učiti. Začeli bodo to 8. januarja v Kamniku. Za mladeniški tečaj se določita dva dneva: 25. in 26. marec 1911. — Ker se je izpraznilo drugo podpredsedniško mesto, se to soglasno poveri Borcu iz Homca. Priporočilo se je bratom, naj prispevajo in agitirajo za okrožni prapor. Zavzamejo naj se za naš list »Mladost«. Odbor naj povsod določi nabiralca za naročnike. — Orli naj vplivajo na domača društva, da ne prirejajo veselice takrat, kadar je kaka okrožna prireditev. — Orli naj zbirajo pisemske znamke in jih pošiljajo okrožju, ki jih potem oddaja »Slovenski Straži«. — Prihodnja seja bo 29. januarja v Kamniku.

Gorica. Naše okrožje je v svoji seji 13. novembra t. l. soglasno sklenilo, da se vse naše dosedanje okrožje razdeli na sledeči način:

1. Goriško okrožje: Gorica, Podgora, Kromberg, Solkan, Grgar. Semkaj spadajo v slučaju, ako se tudi ondi ustanove odseki, še vasi Sempeter, Pevma ter ostale na gorski strani.
2. Briško okrožje: Šent Ferjan, Kojsko, Cerovo, Biljana, Medana in ostale brdske vasi.
3. Mirensko okrožje: Standrež, Miren, Bilje ter v slučaju, da se ondi ustanove odseki, vasi Vrtojba, Sovodnje, Renče in ves spodnji Kras.
4. Dornberško okrožje: Pravačina, Dornberg, Batuje, Črniče, Osek, Reichenberg, ostale vasi pa po dogovoru z ajdovskim okrožjem.
5. Ajdovsko okrožje: Šmarje, Kamnje, Branica, Križ, Ajdovščina, Vel. Zablje.

Vsa ta okrožja se morajo ustanoviti do 10. decembra t. l. in se pooblaščajo odseki Gorica, Št. Ferjan, Miren, Batuje in Kamnje, da do tega dne skličejo predsednike, podpredsednike, načelnike in podnačelnike v njihova okrožja spadajočih odsekov k seji, da se potrebno ukrene ter določi v središču okrožja istemu sedež. Izvoli naj se izmed teh predsednika, podpredsednika, načelnika, podnačelnika, blagajnika in tajnika okrožju, slednji pa mora imeti s predsednikom okrožja olahkočeno zvezo. Sicer pa lahko blagajniške ali tajniške posle prevzame tudi predsednik, oziroma podpredsednik. Poleg th okrožji pa se ustanovi za celo Goriško orlovska podzveza. Predsedništvo in načelnništvo te zveze se izvoli izmed okrožnih predsednikov in načelnikov. Občni zbor podzveze se skliče ob priliki telovadskega tečaja dne 10. decembra t. l. ob 3. uri popoldne v Gorici. (Telovadni tečaj je od 11.—17. decembra.)

Odseki.

Šturije. Pri nas pride večkrat na vrsto vprašanje, kakšno bodi razmerje in prijateljsko občevanje med našimi telovadci Orli na eni in med Sokoli na drugi strani. Odkrito rečeno! V tesno prijateljstvo z liberalnimi Sokoli in sploh kar spada v njihovo gardo, ne more pošten in značajan Orel nikdar stopiti. Nikdo nam sicer ne more predbacivati, da kršimo načela Orlov, če prijazno občujemo s Sokoli v zasebnem življenju; ne! Kajti to zahteva od nas uljudnost, kakor mora biti uljudnost sploh poleg značajnosti in poštenosti ena glavnih čednosti Orlov. Vendar, bratje, nikdar ne sklepati preglobokega prijateljstva s tistimi, ki nas ob vsaki najmanjši priliki blatijo in psujejo. Če že moraš v tovarni ali delavnici mogoče sodelovati s Sokoli, vedi, da zunaj delavnice vajino preprijazno občevanje ni dobro. Oni dobro vedo, da jim ni mogoče razrušiti orlovske organizacije, zato pa skušajo Orle s prijaznostjo zvoditi v sokolske vrste ali sploh ga dušno pokvariti, kar smo že tudi opazili. Zato pa začnimo z novim letom tudi v tem oziru novo življenje. Orli, držite se orlovske in vrsta naša bo močnejša, kot so vrste nasprotnikov! Na zdar! — (Ta opomin je jako umesten, sicer pa opozarjamo, da glede razmerja Orla do nasprotnikov pove vse potrebno »Zlata knjiga«. Op. ured.)

Gornja Branica. Na koncu sveta smo; pravzaprav niti ne vemo, kje smo, nekaj na Kraškem, nekaj na Vipavskem. Res čudna je ta Branica; tri glavvarstva ima, štiri sodnije in štiri županstva, in vse to na tem malem koščku zemlje. No, saj mi Orli vemo pa dobro, da pripadamo vipavskemu odseku. Mladi smo še, sem od aprila, pa volja nam je trdna, napredovati vsak dan. Težko je bilo tu pri tej naši razkovanosti in pri tolikih nasprotnikih ustanoviti Orla, toda železna volja nekaterih mladeničev je vse premagala. Danes nas je s podporinimi člani še čez 30, telovadcev pa 19 z Gabrci, ki spadajo tudi še k našemu odseku. Kot čisto mlad odsek nastopili smo v jeseni že pri javni telovadbi v Šturijah. Udeležili smo se pa tudi več drugih priredb, bodisi telovadnih odsekov, bodisi izobraževalnih društev. Bili smo tudi na shodu primorskih Orlov na sv. Gori. Doma se vadimo trikrat v tednu na drogu in moreško, dvakrat na teden imamo pa poučne večere. Napravili smo si tudi priprosto, pa čedno telovadnico, vsaj pod streho smo. Seje imamo redno pod vodstvom našega dušnega pastirja, brata predsednika Šmida. On nam je vse. Bodri nas, navdušuje nas, pa tudi postavi se za nas, če je potreba. Obenem nam je tudi tajnik. Njegova beseda vžiga nam srca, njegov izgled naganja nas k delu. Pa saj nam je učenje in delo veselje, samo da imamo koga, ki nas uči. V poučnih večerih se nam razlaga sedaj: »Mladeniška telovadna organizacija«, potem pa pričenmo z »Zlato knjigo«. Dne 25. novembra, na dan cerkvenega shoda, v Katarini, smo nastopili v kroju pri slovesni sveti maši in pri obhodu z Najsvetejšim. Dva Orla v kroju sta stregla pri sveti maši. Ta dan so prišli v povzdigo slovesnosti obiskat nas Orli iz Vel. Zabelj in iz Št. Vida pri Vipavi. »Kaj pa mislite, da ste,« so nam rekli nekateri naši zagrzenci. »Nismo bogve kaj, ne! Orli smo pa, ki ne klanjajo samo kolen, ampak tudi srca Svetemu v Najsvetejšem; kojim je prvo na svetu življenje po božjih zapovedih, potem pa »Zlata knjiga«. S telesno vajo pridobivati hočemo tudi zlahtnost srca, vežbanje nam je sredstvo, da urimo tudi moči svoje duše. Lep je bil za nas Orle ta dan, tako da je eden izmed nas javno izustil te-le zlate besede: »Prvi najlepši dan mojega življenja je bilo prvo sveto obhajilo, drugi pa danes, ko sem prvič oblekel orlovski krog.« Imaš prav, vrli Orel, tako je! Na praznik Brezmadežnega Spočetja preb. Device Marije smo pristopili skupno z Marijino družbo k mizi Gospodovi. Počasi vstopi naš odsek tudi v Marijino družbo; družbo treznosti ustanovimo v kratkem, nekaj abstinentsov že imamo. Toliko za danes. Bratom iz Vel. Zabelj in iz Št. Vida izre-

kamo pa na tem mestu najtoplejšo zahvalo in krepki: Na zdar!

Cerknica. Leto se nagiblje h koncu, zato tudi iz našega odseka par vrstic o našem delovanju. V poletni sezoni je odsek napravil naslednje izlete in prireditve: Izlet v Planino, k Sv. Križu, združen z javnim predavanjem ob obilni udeležbi ljudstva; izlet v Loški potok in v Logatec. Javna prireditve v Cerknici 24. avgusta, ki je ugodno izpadla tudi v gmotnem oziru. Izlet v Hotederšico pri Logatcu, vse pod načelstvom br. Udoviča, ki je odšel k vojakom topničarjem v Gorico. Naslednika smo izvolili v osebi br. Kušljana obenem z odbornikom br. Susmanom in Kebetom. Zimsko sezono smo začeli. Razlaga se »Zlata knjiga« ob povoljni udeležbi članov. Začne se tudi z govorniškimi vajami. Člani odseka se pripravljajo za božično igro. Na zdar!

Spodnja Idrija. Že dolgo ni bilo nič slišati v »Mladosti« o našem Orlu. Kakor bi spali, čeprav smo delali po vsej moči. Na praznik sv. Rešnjega Telesa smo se udeležili procesije v kroju. Dne 10. julija smo proslavili sv. Cirila in Metoda; ta dan smo imeli tudi javno telovadbo, pri kateri je telovadilo proste vaje devet tukajšnjih telovadcev in osem bratov iz Otaleža; pet tukajšnjih telovadcev na drogu in bradlji. Napravili smo tudi tri skupine. Vse se je lepo izvršilo. Dne 8. septembra smo priredili veselico v Sr. Konoplji, ki je prav dobro uspela; igrali smo igro »Tri sestre«. Nadalje smo se udeležili vseh večjih prireditev v idrijskem okrožju. Poleg teh 8. julija romanja na sv. Goro, 15. avgusta blagoslovljenja Doma v Dol. Logatcu, 21. avgusta odkritja spomenika dr. Fr. Lampeta v Črnem vrhu in Zvezne seje v Logatcu in na Brezjah. Torej vidite, da smo vestno delali v poletnem času. Prišla je jesenska sezona. Vzela nam je tople dni in lepe večere za telovadbo. Mraz nas je pregnal iz prostora, kjer smo se zbirali v poletnih večerih. Zdjaj smo spravili telovadno orodje in mu dali počitka do pomladi, ker nimamo prostora, da bi se mogli tudi po zimi uriti z orodnimi vajami. Vadili se bomo s prostimi vajami, rajalnim in posameznim gibom. Poleti smo imeli po štiri dni v tednu telovadbo, zdaj pa po dva dni, v petek zvečer in nedeljo popoldan, v torek zvečer pa izobraževalno šolo. V tem času so nas zapustili štiri telovadci, dva sta šla na svoj dom, dva je cesar odbral za vojake. To je našemu Orlu največja škoda, lahko je pa tudi ponosen, ko je tako majhen, pa ima fante, da jih bo kmalu več pri vojaki, kakor doma. Zdjaj je samo pet telovadcev in trije odborniki netelovadci. Fantje, kar nas je, z veseljem in navdušeno poprimimo za delo, da nadomestujemo tudi za one, ki nam jih je cesar vzel, da se ne posreči nasprotnikom, ki pravijo, zdaj bo pa v kratkem Orel od Spodnje Idrije slovo vzel. Fantje naprej, kakor doslej, vzorni, vztrajni, dokler zmagamo! Na zdar!

Zagorje ob Savi. Dne 23. oktobra smo imeli občni zbor našega odseka, ki nam je jasno pokazal, da v preteklem letu nismo spali, ampak da je bilo v odseku dokaj živahno življenje. Res je sicer, da naše zunanje delo, zunanji sijaj ovirajo težke gmotne in zmedene politične razmere našega kraja, vendar tem boljše je naše notranje delo v odseku samem. Posmeh in preziranje je bil sprva naš delež, a nezlomljiva značajnost naših fantov je zmagala in strla vse ovire, s katerimi so se morali boriti proti dvojnemu sovražniku. Ko smo se prvokrat pokazali v javnosti, je nasprotnike frapiralo, ker so doslej mislili, da imajo samo oni pravico do obstoja v Zagorju. Sedaj uvidevajo čezdalje bolj, da se nas morajo le privaditi, ne gre drugače. Proti svobodni selno nadahnjenu Sokolu stoji četa mladih, krepkih mladeničev, ki se ne boje javno pokazati svojega katoliškega prepričanja, kar so pokazali ravno za časa sv. misijona, ko so se skupno udeležili v kroju sv. obhajila in tudi spravnega misijonskega govora v cerkvi pred sv. Rešnjim Telesom. — Iz poročila občnega zbora posnamemo sledeče: Odsek šteje 17 rednih članov telovadcev in nekaj podpornih članov. Splošno moramo reči, da vsa naša

stranka podpira z veseljem po svojih močeh to mladeniško gibanje, ki je dobilo tudi pri nas, pri poštenih ljudeh, simpatije. Letnega denarnega prometa je bilo ne vštveši denarja za kroje 741 K 94 h in v blagajni je bilo koncem prvega leta odsekovega obstanka tudi še nekaj grošev. Iz tajnikovega poročila vidimo, da je imel odsek redne mesečne seje. Poročilo načelnika br. J. Hrastelja nam kaže, da se je telovadilo skupno 126 ur, telovadbe pa se je udeleževalo povprečno 12 vsako telovadno uro. V odbor so bili na občnem zboru izvoljeni sledeči: predsednik Fr. Bren, tajnik J. Hrastelj, blagajnik Leopold Dolinar, odborniki: Anton Čebin, Ant. Žnidaršič in Iv. Primar. Vaditeljski zbor pa se je osnoval sledeče: načelnik Iv. Hrastelj, podnačelnik Josip Mohor; vaditelji: Fr. Bren, Fr. Bauer in L. Dolinar. — Odsek je priredil tekem svojega enoletnega obstanka štiri predstave, ki so uspele prav izvrstno, za kar se moramo gotovo zahvaliti našim dekletom, ki se niso strašile nobenega truda, ko se je šlo za to, da predstave dobro izpadejo in so se z res potrjovno pridnostjo udeleževale pevskih vaj ter nam omogočile, da so bile pri veseljih tudi pevske točke na sporedu. Tudi gospod organist L. Zupin je rad pomagal pri naših veseljih. Posebno pa gre hvala našemu blagajniku br. L. Dolinarju, ki je, dasi že mož, pa vendar ves vnet za orlovsko gibanje in ze vsemi močmi deluje za njega gmotni prospah. Čast takemu možu! Na zdar!

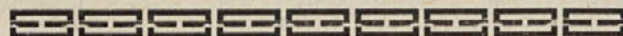
Ambrus. Ne moremo se ponášati s posebnimi uspehi, vendar pa boste spoznali, dragi bratje, da se tudi mi gibljemo in da imamo vedno pred očmi lepe cilje naše organizacije. Dne 1. novembra smo imeli svojo sejo, ali bolje rečeno, občni zbor, ker zbrani smo bili vsi člani. Sklenili smo sledeče: 1. Zimska sezona se določi od 1. novembra 1910 do 31. marca 1911. V tem času se vrši redno vsako nedeljo od 7. do 9. ure zvečer mladeniški sestanek. 2. Vsako zadnjo nedeljo v mesecu se vrši odborova seja, pri kateri se določijo izredni sestanki za prihodnji mesec, kakor tudi natančen spored za te sestanke. 3. Vodi naj se natančna statistika ur in obiskovalcev, kakor tudi snovi, o kateri se obravnava. Sedaj imamo na vrsti »Zlato knjigo« in članke iz »Mladosti«, potem pa pride poleg drugega na vrsto »Mladeniška organizacija«. Telovadba se vrši enkrat na teden. — Slavna hranilnica in posojilnica v Zužemberku nam je naklonila dar 20 K, za kar ji izrekamo svojo hvaležnost in Bog plačaj! Dal Bog še mnogo takih dobrotnikov! Tako gremo počasi in vztrajno naprej za svojim ciljem. Vsem dragim bratom Orlom krepki: Na zdar!

Na delo za „Mladost“!

Pretekli teden smo razposlali telovadnim odsekom nabiralne pole za »Mladost« za leto 1911. Danes pa prosimo, da nam iste vrnete gotovo **do 26. t. m.**, da bomo mogli pravočasno postreči novim naročnikom. Tudi želimo, da kolikor pač mogoče naročnino vnaprej poravnajo, ker je s tem delo veliko olajšano.

Na delo torej za naše glasilo!

Agitirajte za „SLOVENCA“!

LISTEK.

Janko in drugi. Spisal Svetovit Bor.

(Konec.)

11. Snubitev.

Gospod Gregor in Grahek sta sedela pri poliču domačega vina.

»No, Grahek, ali se še kaj hudujete čez naše novotarije?«

»I no, kaj hočem! Čemu bi se hudoval?«

»Ali so potrebne ali niso?«

»Jaz v resnici ne vem, ali so ali niso, vem le, da se je Janko ves predrugačil! Čisto tak je, kot sem si včasih želel, da bi bil! Tudi ječo si je že izbil iz glave in ni ga več sram, da je bil zaprt!«

»To je Tinetovo delo!«

»Da, da, Tine ga je vsega predrugačil! Res, dober fant, ta-le Tine!«

»Mislim, da! Par takih kot je on, pa bodo vsi fantje naše fare kmalu predrugačeni, spreobrnjeni, kot je vaš Janko.«

In res se je Janko po ustanovitvi novega društva popolnoma predrugačil in spremenil. Začel je novo življenje, vihar, ki je prej vedno razsajal v njegovi duši, se je polegel, društvo in govori v bil po nedolžnem; na Ameriko ni več mislil, ker je začel ceniti in spoštovati mirno domače življenje, ker je vzljubil domovje in bil prepričan, da bi takega življenja, kot ga živi sedaj, ne mogel živeti v tujih krajih, ločen od domačih, ločen od Tineta in — Anice.

Oj, Anica! V zadnjem času, ko se je dogodilo toliko novih stvari v vasi, med boleznijo Tinetovo, ob ustanavljanju društva, je skoraj pozabil na njo, jo zanemarjal, ji ni stopal na pot, da jo prestreže in spregovori z njo par prijaznih besed, a zdaj so mu ~~zopet uhajale misli vedno in vedno le k nji~~ vesel je bil, če se mu je prijazno nasmehnila, ga prijazno nagovorila in mu ponagajala, kako moder je postal, odkar je odbornik novega društva. Toda to mu je povedala s takim glasom, da je Janko vedel, da je tudi ona ponosna na njegovo dostojanstvo.

In res je bila! Kakor je bil Janko včasih razposajen, občutljiv, razburljiv in samoljuben, tako je postal sedaj miren, tak kakor si ga je želel Aničin oče. Bogve, kam bi še zašel, kako daleč bi zabredel, če bi še ostal v Pepetovi družbi, če ga ne bi Tine izpreobrnil in pridobil za novo društvo; bogve kak bi bil v zakonu, če mu ne bi v društvu izbili iz glave njegovih napak in fantovskih samoljubnosti. Kakor nalašč je to društvo za Janka, kakor spravijo v šoli mlade poredneže na pravo pot, tako so izpreobrnil Janka v društvu.

Pa ne bi bila Anica vesela takega fanta! Nekateri očetje so ga postavljali za vzgled svojim sinovom, ki so se še družili s Pepetom in uganjali z njim še nadalje burke in šale, ki so pa že predsedali celi vasi. In radi bi videli stariši, da bi tudi njihovi sinovi pristopili k društvu in postali pametni in tako moški, kot Janko. Seveda zastoj, ker Pepe jih je že znal tako priklepiti nase, da se mu niso mogli oddaljiti in uiti iz njegovih rok.

Nekega popoldneva je prala Anica na potoku. Kar ji zatisne nekdo oči in jo z globokim glasom vpraša, naj ugane, kdo je. Misleč, da je Janko, je Anica ugibala in nalašč ni hotela njega imenovati. Hoteč Janka malo podražiti, je imenovala ime Pepeta. Tedaj pa ji je oni obrnil glavo nazaj in jo je poljubil na ustni. Anica je precej presenečena odstranila roki, ki sta ji zakrivala oči, si jih pomenjala in se hotela malo hudovati, zakaj je Janko postal tako razposajen. Toda za njenim hrptom ni stal Janko, ampak — Pepe, si veselo mel roke in se ji poredno smejal.

»Ha, ha, to sem te prestrašil, kajne? No, kaj tako hudo gledaš? Glej, spoznal sem, da me imaš

nekoliko rada, ker si me prej imenovala kot svojega izvoljenca!»

Anico je oblila rdečica sramu in togote. Da bi jo ta Pepe, ta znani zapeljivec in pretepač, ki ga ne spoštuje nikdo razun par fantov, poljubil, in na tako zahrbtnen način; ji zatiskal kot najboljši znanec oči in ji pustil uganjevati kdo da je!

»No, no, le ne bodi tako presenečena, saj to ni nič hudega! Daj, da te še enkrat poljubim!»

Tedaj je zavrelo v Anici. Z mokrih perilom, ki ga je držala v roki, je udarila Pepeta po obrazu, da je kar omahnil.

»O, o, tako se pa nismo zmenili!» je siknil Pepe skozi zobe, si pomencal mokre oči in hotel po sili v Anico.

»Lopov, zalezovalec . . .«

Anica je zajela skaf, ga vzdignila nad glavo in polila Pepeta z mrzlo vodo.

»Čakaj!»

Hotel je skočiti proti njej, a ona mu je vrgla skaf pod noge, da se je izpodtaknil in padel. Pustila je perilo in skaf in zbežala proti vasi.

»Proketo dekle, kako me je zdelalo!» se je jezil Pepe, ko je vstal. »Ampak dobro sem vseeno napravil! Poljubil sem jo; mogoče je Janko ni še nikdar, ker je preveč strahopeten! Ha, ha, svoj namen sem dosegel! Joj, to bo divjal, ko bo izvedel, kaj sem napravil njegovi ljubici! Nad njim se nisem mogel maščevati, sem se pa nad njo! Ha, ha, dobro sem jo izpeljal!»

Pepe je odšel proti gozdu, da si posuši obleko in se sam s seboj raduje, da je tako imenitno izvedel svoje maščevanje nad Jankom.

Anica pa je vsa iz sebe hitela v vas.

»Kje si pa perilo pustila?» se je čudila mati.

»Na potoku! Oh, mama, pojdite vi ponj! Jaz ne grem!»

»Skrbna mati je spraševala Anico, kaj se je zgodilo, jo prosila in prosila, naj ji pove, zakaj je tako pribežala domu, ali jo kdo preganja, ali ji je kdo kaj žalega storil? A Anica je molčala, sram jo je bilo povedati, kaj ji je napravil hudobni Pepe.

Ob večerih so imeli domači navado, da so se obiskovali in se pomenili v vremenu, o pridelkih in drugih novicah. Aničin oče s je nabasal pipo in krenil k Grahku, Anica je prišla kmalu za njim, in dočim se je oče pogovarjal z Grahkom, je ona kramljala z Miciko in zadnje čase prav zaupljivo in prijazno tudi z Jankom.

Tisti večer pa Anice ni bilo k Grahku. Janko se je že veselil, da bo zopet pokramljal z njo in poslušal njene vesele pripombe k društvu in njegovemu odborništvu, a Anice ni bilo od nikoder.

»Kje pa je Anica?» je vprašal očeta.

»Kaj je še ni?» se je začudil njen oče. Malo čudna se mi je zdela pri večerji, ne vem, kaj ji je!»

Janko je hitro poslal Miciko k Anici, naj jo povpraša, kaj ji je, zakaj je danes ni k njim. Micika je našla svojo prijateljico na vrtu vso zamišljeno.

»Kaj ti je, Anica? Zakaj te ni k nam?»

Anica je molčala. Na mnoge ugovore, na kópo vprašanj ni odgovorila. Ko je hotela slednjic Micika že oditi, jo je pridržala, se naslonila na njene prsi in se zjokala. Micika se je še bolj čudila in nežno vprašala prijateljico, kaj ji je, zakaj joče? In Anica ji je povedala.

»O ta Pepe! Le počakaj, pokličem Janka, mu bo že on pokazal!»

»Nikar!» je prosila Anica. »Preveč bi vzkipeł in se razjaril!»

»Pokličem ga pa vseeno; v skrbeh je že, ker te ni k nam.»

Micika je odšla in pripeljala Janka.

»Kaj ti je, Anica?»

»Nič!»

»Kaj bi tajila! Nekaj ti je, vem, da ti leži nekaj na srcu! Zakaj skrivaš pred menoj?»

»Obljubi, da se ne boš maščeval, po ti povem!»

Janko se je branil, a nazadnje vendar obljubil, da ne bo nič žalega storil tistemu, ki jo je razžalil.

In povedala mu je.

Janku je izginila rdečica iz obraza, zaškrtal je z zobmi, stisnil pesti in ježno pogledal Anico, ki ga je prisilila, da ne sme vzdigniti pesti proti predrznemu in hudobnemu Pepetu.

»Pomiri se!»

»Ha, ti dopuščam, da ostane tak njegov čin brez maščevanja, ti . . .«

»Pusti ga, saj ni vreden, da bi se izpodtikal nad njem!»

»Kajpak, vi ženske ne razumete teh stvari!»

Janko se je ježno obrnil in odšel domu. Taka predrznost, taka hudobija, pa naj ostane nekaznovana! Uh, ta Anica, da ji je moral obljubiti!

Vlegel se je pod jablano na vrtu in se zamislil. Dasi je bil zadnje čase miren in je hladnokrvno prenašal kake majhne opazke in neprilike, pri katerih bi prejšnje čase vzrojil in vzkipeł, vendar kaj takega ne more prenesti. Da bi mu Pepe, ki mu je itak napravil že toliko neprilik, še Anico po sili poljuboval!

Janko je nemiren, poln težkih misli, vstal in se napotil po vasi, da dobi kje Pepeta. Kljub dani svoji fantovski besedi bi ga zagrabil in premikastil, da ga je srečal, in mu pregnal za vselej take hudobije iz glave.

Naletel je na Tineta, mu povedal vzrok svoje razburjenosti in se rotil, da se maščuje. A Tine je znal v vsaki priliki pomagati z dobrim svetom in pomirjevati razburjene duhove. Začel je razlagati Janku, da fant, ki je v takem društvu, kot je Janko, sploh ne sme misliti na osebna maščevanja in se ne sme pretepevati za vsako malenkost.

»Sicer pa najboljšo storiš, če se kmalu oženiš.

Potem se že ne bo več upal kaj takega storiti.»

Dasi je Tine izrekel te besede bolj v šali kot resno, samo zato, da potolaži prijatelja in ga spravi na druge misli, jih je Janko smatral popolnoma resnim in začel je premišljovati, ali bi v resnici ne bilo najbolje, če se oženi.

Medtem sta sedela Aničin oče in Grahek na klopi pred Grahkovó hišo, vlekla iz svojih pipic in se pogovarjala o vremenu, o letini, o vinogradu in drugih navadnih in nevažnih stvareh.

Prešla sta na društvo.

»Tvoj Janez je pa res ves drugačen, odkar je v tem društvu!»

»Ni mu kaj reči. Drži se doma, priden je, dela rad, razmišljen tudi ni več tako, kot je bil prej!»

»Kar izroči mu gospodarstvo!»

»E, hm, veš, star sem že, to je res, ampak trden sem tudi še zadosti, par let še lahko gospodarim!»

»No, saj ne rečem, da nisi trden. Ampak čemu bi čakal z ženitvijo? Janko je že dosti star, pamenten tudi.»

»Veš, gospodarstva ne bi še dal rad iz rok.«
»No, mu pa pozneje izročiš, ko še Miciko omožiš. Saj bo itak vse njegovo, v grob ne boš ničesar nesel.»

»To bi že šlo! Anica je pridna, z Miciko se bo razumela, z mojo staro tudi.»

»No, vidiš, da bo vse prav! Jaz ji bom odštel primerno doto, o tem si lahko prepričan.»

Možakarja sta še ugibala in se razgovarjala o sreči svojih otrok, Aničin oče je naštel, kaj bo vse dal svoji hčeri za balo, Grahek je pristavil, da njegovo posestvo tudi ni tako za nič. Preselila sta se iz klopi v hišo, in Grahek je prinesel iz kleti polič domačega, da ga spijeta na srečo novega para.

In prišla je še Aničina mati, prišla je Anica, še vedno potrta in pobita zaradi dogodka na potoku in pa v skrbeh za Janka, da se ne bil spozabil in nabil Pepeta.

Bili so zbrani vsi, le Janka je manjkalo. Iz prevelike skrbi in ljubezni je slednjic Anica razodela svojo bojazen, in po ovinkih povedala tudi, kako hudobijo je napravil Pepe.

Grahek je vstal in hotel iti po Janka, da ga pripelje domu. A Janko se je po razgovoru s Tineto že nekoliko pomiril in se je vrnil domu. Za-

čudil se je, ko je videl zbrane pri mizi. Vsedel se je k Anici in vprašajoče zrl v njenega očeta.

»Lump pa je, ta-le Pepe! Mu že povem, kar mu gre! Moje hčere ne bo nihče tako sramotil!«

Janko je molčal.

»No, pa nikar se ne razburjaj preveč, Janko! Zakaj Pepe ne bo imel več prilike kaj takega storiti, ker . . . ker . . . no, omožiti mislim svojo Anico! Njen mož jo bo pa že branil pred takimi zlobneži! Kaj misliš, koga sem ji zbral za moža?«

»Ně vem!« je polglasno odgovoril Janko in sladko upanje mu je napolnilo srce.

»Lej ga, kako se dela nevednega. Misliš li, da koga drugega kot tebe?«

Janko bi zavriskal od veselja, Anici so stopile solze v oči, Micika se je začudila in se razveselila s svojo prijateljico in bratom, obema materama se je pa storilo milo pri srcu, njihova kri, sin, hči, bosta stopila v zakon! O, velik in slovesen trenutek, ki napolni srce skrbni in dobri materi!

Dasi so se še isti večer do dobra zmenili in dogovorili, vendar niso zanemarili starega običaja, snubitve, ki se je pa vršila še prej kot bi se sicer, če ne bi Pepe takrat na potoku napravil one zlobnosti.

Jankov sorodnik Jaka je prišel nekega večera praznično oblečen k Grahku, si zavihal svoje dolge, mogočne brke in povprašal z važnim glasom: »No, ali gremo?«

»Da, da, takoj!« je odvrnil Grahek, stisnil pod sukno bokal vina, veliko, mogočno pogačo pa je dal Jaki, da jo nese. Janku je bilo prijetno, a obenem nekako tesno pri srcu, zakaj svečani Jakov obraz mu je govoril: Tvojega fantovskega časa je konec!

Skrbna mati je pokropila Janka z blagoslovljeno vodo, ga prekrizala in poljubila.

»Srečen bodi, dobro opravi, Bog ti daj srečo v . . .« Polile so jo solze, naprej ni mogla govoriti. Tudi Janku se je tajalo srce.

»No, no, kaj pa to! Saj ne odhaja v Ameriko, saj še ni poroke, kaj boš jokala!« je tolažil Jaka in potegnil Janka od matere in ga peljal iz hiše.

Pri sosedu se je medtem cvrlo in peklo, da je bilo veselje. Ljudje so kmalu zapazili in ovohali prijeten duh in radovedne ženice so tudi kmalu uganile vzrok, zakaj pripravljajo danes tako gostijo. In postali so ljudje na svojih hišnih pragih in čakali, da se prikažejo snubači, da vidijo, kako se bo držal Janko, kako stopal njegov oče, kaj bo nesel sorodnik Jaka.

Vsa vas je bila hipoma na nogah, od ust do ust je šla novica: »Grahkovi snubijo!«

Janka je skorej jezilo, ko je videl ob potu toliko zijal, ki so se vsi zbrali, le da njega vidijo. Pospešil je korake, da je kmalu dospel do Anične hiše.

»Dober večer Bog daj vsem, ki prebivajo pod to streho!« je nagovoril Jaka hišnega gospodarja in sedel za snažno, z belim prtom pogrnjeno mizo. Pogačo je položil poleg sebe, ker se ne sme dati prej na mizo, dokler niso na jasnem, ali dajo domači svojo hčer snubcu ali ne.

»Bog daj, Bog daj«, je odzdravil hišni gospodar in natočil kozarce, ki so bili že pripravljani, »pa malo prigriznite!« je silil in jim ponudil belega kruha.

In začel se je pogovor — kot je to navada pri snubitvah, ki se vrše po starih običajih, po običajih, ki so se jih ob takih prilikah posluževali naši dedje pred stoletji, in ki se jih naj bi posluževali še stoletja — začel se je pogovor o vremenu, o letini, o lepih starih časih, o mladosti očeta mladega snubca, o mladosti očeta njegove izvoljenke.

»Da, da, stari smo! Saj so že naši otroci veliki in . . .«

»Godni za možitev!« se je vtaknil vmes Jaka, vstal, se odkašljaj in z važnim glasom nadaljeval: »Da, godni za možitev so že naši otroci!« Zagrabil je kupico in jo izpraznil. »Veš, sosed, povedati ti moram, zakaj smo pravzaprav prišli danes k tebi! Veš, mladina je mladina! Ta-le naš Janko si je vtepel v glavo misel, da se mora oženiti! In izbral si je

dekle! Kaj misliš, katero? Tvojo hčer, tvojo Anico!« Jaka je zopet pil in s še važnejšim glasom končal: »Zato smo prišli danes k tebi, da snubimo tvojo hčer za Janka! Kaj praviš ti k temu?«

Aničin oče je tudi vstal in dejal: »Grahkova hiša je trdna in poštena, Janko je priden, prav dober zet bi bil! A sam veš, da brez hčere ne morem obljubiti! Nočemo jo siliti v zakon, sama naj izpove, ako se hoče omožiti in iti k Grahku za mlado!«

»Tako je prav, sama naj pove!« je dostavil Jaka.

»Anica, Anica!« je zaklical oče.

In prišla je v praznični obleki, s povešenimi očmi.

»Anica«, je začel oče, »radi bi te vzeli od nas, radi bi te odpeljali iz rodne hiše! Ali hočeš biti Grahkova, ali hočeš biti Jankova nevesta?«

Anica si je popravljala čipke na belem predpasniku in čezdalje večja rdečica ji je pokrivala obraz. Prikimala je nalahno.

»Ali ga pa imaš tudi rada?« je vprašal Jaka.

»Še vprašate!« je odvrnila smeje se in stekla iz sobe.

»No, hvala Bogu, srečno smo opravili!« je rekel Jaka, položil na mizo pogačo, Grahek bokal rujnega vina. Pogovor prej kar ni tekel gladko, a zdaj se je razvnel! Govorilo se je vsevprek, govorilo o sreči mladega para, o Grahkovem gruntu, o Aničini doti, stari so si obujali spomine na svoja mlada leta, Janko je ves srečen delal z Anico načrte za bodočnost, Micika, ki je z Materjo tudi morala priti, pa se je dolgočasila, ker ni imela para, s katerim bi se razgovarjala.

In dolgo v noč so se razgovarjali pri bogato obloženi mizi in pili na srečo Janka in njegove neveste Anice.

12. Zadnji izbruh in kazen.

Jankova snubitve je presenetila celo vas, ker se je izvršila tako nenadoma, tako nepričakovano, tako hitro, da so ženske, ki so drugače vedele o snubitvah že par mesecev, predno je šel kdo snubit, kar osupnile in se začudeno povpraševale, kako da so se Grahkovi tako nahitro odločili in ugibale, koliko bo imela Anica dote, koliko bo Grahek izročil sinu, koliko pridržal sebi za užitek.

Najbolj pa je vest o Jankovi snubitvi presenetila in obenem razburila Pepeta. Kar obstal je in ni mogel verjeti, da bi bilo res, kar mu je prinesel na ušesa njegov zvesti tovariš Tone.

»Le ne glej tako čudno, res je! Ravno sedaj snubijo! Nekaj se je moralo zgoditi, da so se tako nahitrem odločili!«

Pepe je molčal in mislil, da, če nihče, ve on, kaj je vzrok tako nenavadne snubitve. Misli je v začetku, da se bo Janko maščeval nad njim s tem, da ga bo napadel, in pripravil se je za vsak slučaj, pripravil tako, da bi Janko pač ne odnesel zdrave glave iz boja. A Janko je bil miren, še ozrl se ni v njega, če ga je srečal. Na, in zdaj to presenečenje!

»No, sicer ni pa to nič čudnega, če jo vendar enkrat snubi, saj rad jo je imel že precej časa in stariši so tudi bili že dogovorjeni! Le tako nepričakovano se je zgodilo! Nihče ni mislil, da bo stari že sedaj Janku prepustil gospodarstva,« je nadaljeval Tone.

Pepe pa sam ni vedel, kaj mu je pravzaprav, zakaj ga je ta novica tako osupnila, zakaj se ravno zaradi Janka razburja. Lepe nade in načrte je gojil, ko se je Janko prvič prikazal na vasi in stopil v njegovo družbo. Takoj je sklenil, da bo Janka izrabil kolikor bo mogoče. Trdno in bogato posestvo je Grahkovo, Janko bi lahko vvelkel iz starega denar in ga zapravljaj z njegovo družbo; Jankova sestra Micika ni napačno dekle, če pridobi njo za sebe, če prepriča Janka, da ne bi bilo nič napačnega, če vzame njegova sestra takega fanta kot je on, potem se tudi oče ne bo mogel protiviti in dal mu jo bo in z njo lepo doto. Tako je mislil in sklepal tedaj Pepe in odlikoval je Janka pred vsemi drugimi, a kaj, ko Janko ni kar nič cenil njegove naklonjenosti in mu delal povesod le neprilike in ga parkrat

osramotil vpricho drugih. Njegov prvi pohod pod Mikikino okno se je tudi tako ponesrečil, da je bilo Pepeta kar sram misliti na to! Maščeval se je Pepe za vse, potisnil je Janka v ječo — a kaj mu je bilo s tem pomagano? Janka je sebi še bolj odtujil, vse svoje naklepe in namene je moral pokopati. In sedaj je Janko v onem društvu, ki je Pepetu trn v peti, ki mu je vzelo vso veljavo, izpodkopalo njegov ugled, iztrgalo in mu odtujilo toliko fantov! In kdo je tega kriv? Poleg Tineta, ki ga je že enkrat pobil, poleg kaplana gotovo v prvi vrsti tudi Janko! In zdaj ta Janko snubi Anico, si bo vstvaril mirno zokonsko življenje in srečno živel, dočim bo on taval še nadalje brez miru, osamljen, ker fantje mu nič preveč ne zaupajo, ie preišljeval je in se spominjal preteklih lepih časov, ko je imel še neomajano oblast nad fanti, ko so mu z veseljem vsi sledili, ga ubogali in se mu pokorili, se spominjal časov, ko še ni bilo Tineta v vasi, Tineta, ki mu je zmanjšal ugled in ga takorekoč uničil.

Po bliskovo so se podile te misli Pepetu po glavi. In zbolelo ga je pri srcu pri teh spominih in mislih, a to le za hip. Njegova divja, nebrzdana strast se je takoj zopet vzdignila. Stisnil je pesti, zaškrta jezno z zobmi in rekel Tonetu: »Ha, Tone, zvesti moj tovariš, še smo tukaj! Ne vdajmo se jim, ne umakemo se!«

»Kaj misliš s tem reči?« je vprašal Tone, ki ni vedel, kaj se je godilo v Pepetovi duši, kako zvezo imajo te besede z Jankovo snubitvijo.

»Boš že videl! Jutri morate vsi priti na vas! Razumeš, vsi do zadnjega!«

Predno požar ugasne, bruhne plamen še parkrat z vso silo na dan. In tako se je zgodilo tudi s Pepetom. Naj zna vas, da on še živi, še stoji fantom na čelu!

»Ali zopet kaj nameravaš?«

»Vse izveste jutri!«

Tone je pustil Pepeta samega, ker je videl, da se danes ni mogoče z njim razgovarjati, odšel po vasi in naznanjal fantom Pepetovo povelje.

In res so se prihodnjega večera vsi zbrali na vasi, nekateri bolj iz radovednosti, kaj misli Pepe zopet napraviti, kot ubogajoč njegovemu povelju.

Zapeli so po stari navadi najprvo par pesmic. Po petju se je Pepe razkoračil pred njimi in rekel s kolikor mogoče resnim in mirnim glasom: »Grahkov Janko bo torej stopil v jarem svetega zakona!«

Fantje so molčali in so težko pričakovali, kaj misli Pepe napraviti.

»Prav, mi nimamo nič proti temu! Ampak ena stvar je, katere mi ne moremo pozabiti, stvar, ki nas sili, da Janka malo podražimo!«

Fantje so ga vedno bolj napeto poslušali.

»Janko je imel Anico rad že več let, a ni šel nikdar k njej pod okno, nikdar ni vsoval pri njej! Enkrat le sem ga jaz napotil, da je šel pod okno, a še tedaj je bil odgnan kot desetletni paglavec! Vprašam vas, ali je to častno za fanta, ki se šteje za najmočnejšega v vasi? Odgovorite mi, ali je Janko varoval svojo fantovsko čast?«

»Ne!« je odgovoril Tone, drugi so molčali.

»Zato bo prejel zaslužen plačilo!«

»Kaj misliš, kaj nameravaš?« je vprašalo par glasov.

»Takoj izveste! — Navada je, da fant, ki se oženi, plača svojim tovarišem za slovo od svojega fantovskega življenja odhodnico, jih povabi v gostilno in jim kupi pijače, kolikor je morejo nesti! Janko pa tega ne bo storil!«

»Seveda ne bo!«

»A mi mu pokažemo, ker krši stare fantovske običaje! Napravimo mu sramoto, kakoršne nismo še nikomur!«

Fantje so radovedno pristopili bližje, da jim ne bi ušla kaka besedica Pepetovega načrta. Pepe pa se je možko razkoračil, izvlekel iz žepa kos papirja in ga razgrnil pred fanti. Dasi ni obiskoval nobene realke ali realne gimnazije, kjer se uče slikati, dasi se mu o kaki slikarski akademiji še sanjalo nikdar ni, vendar je pokazal s to sliko, da mu ne manjka

zmožnosti za slikanje in da ima precej bujno domišljijo. Dasi slika, narisana z ogljem, ni bila popolnoma jasna, vendar so fantje slutili, kaj pomeni. Da pa bi lahko vsak spoznal, kaj pomeni, je Pepe napisal na osebo, ki je klečala in dvigala roki kot za molitev: Janko, nad drugo stoječo osebo pa, ki je ponosno upirala svoje roke v boke: Anica. Iz Jankovih ust pa je peljala črta do napisa, ki se je nahajal v desnem vogalu in se glasil: Préljuba Anica, daj mi poljub!

Pepe je razložil fantom sliko. In zakrohotali so se, da jih je lahko čula cela vas.

»Ha, ha, to bo pogledal, ko vidi in prebere!«

»Iz kože bo skočil, le verjemite mi!«

»Bomo videli, če bo še ohranil mirno kri!«

»O, če to prenese, potem ni mož!«

»E, vskipel bo res, a Tine ga bo zadržal, da se ne izpozabi!«

»No, Tine bo imel sam kaj preišljevati!« je rekel Pepe, in izvlekel drugi kos papirja iz žepa.

»Kaj, kaj, ali boš njemu tudi poslal kak spomin?«

»Pa še kak!« se je možko odrezal Pepe in začel razlagati drugo sliko, še manj jasno kot prvo. Par krivih črt naj bi predstavljalo Tineta, sedečega ob poti, držečega klobu v roki in prosečega miloščine; iz njegovih ust je peljala črta do napisa: Darujte, darujte kaj za naše ubogo društvo! Ljudje božji, usmiljena srca, usmilite se nas, saj veste, kakí reveži smo! Molil bom za vašo dušo! Očenaš . . .

Še večji, da divji krohotal in gromovito pritrjevanje in odobravanje je sledilo Pepetovi razlagi. Papir je romal iz rok v roke, nihče ne bi imel tistih par črt za Tineta, za berača, prosečega miloščine, a po Pepetovi razlagi so vsi verjeli, da je to Tine. Besede ob strani so jih pa napolnile z dobro voljo in obudile v njih veselje, šale in dovtipa.

»Ja, mojster si, Pepe!«

»Ti si izmislil, o čemer se nam še ne sanja!«

»Res, Pepe, kampilc si!«

Pepetu je ugajala ta hvala in razigrana volja se je polastila njegovega srca.

»Obe sliki nabijemo na njihova vrata! Jaz jih ne bom! Kdo jih hoče?«

Molk. Nihče se ni hotel oglasiti.

»No, no, ali vam je vsa korajža zlezla v hlače! Tone, boš pa ti storil, če drugi nočejo!«

Izročil mu je papirja, ki jih je Tone z ne prevelikim veseljem spravil.

Nato so zapeli, veselo, židane volje, brez skrbi, v zavesti, da bodo ponižali svoje nasprotnike, ponižali zlasti njih voditelja, Janka in Tineta. Peli so dolgo v noč, obšli parkrat vas in s svojim petjem vzbudili marsikaterega vaščana iz spanja, da se je razbudil in zinil par rezkih na račun teh ponočnjakov.

»Da ne pozabiš nabiti slike na vrata!« je opominjal Pepe Toneta, ko so se razhajali.

»Prihodnjič pa zopet kaj novega!« je naročal fantom.

Razšli so se. Toneta je pridržal Pepe pri sebi.

»Kaj misliš, Tone, kam grem sedaj?«

»I, kam, spat, kam drugam?«

»O, ne, je še prezgodaj! Veš, v sosednji vasi sem zasledil nekaj! Ono Urško poznaš, ne-li?«

»Kako?« se je začudil Tone.

»I, kako, vasovat grem k njej! Ne vidi me nerada!«

»Ti, Pepe, ne vem, če je preveč varno! Fantje so tam hudi, in ne bodo mirno držali rok, če jim bo hodil kdo v škodo, zlasti ti, ki te imajo precej v želodec!«

»E, ne boj se za mene! Nihče se me ne sme dotakniti, sicer . . .«

»No, no, le varuj se! Ne bi ti privoščil, da bi ti prebili črepinjo!«

»Le glej, da nabiješ one slike! Lahko noč!«

»Lahko noč!« je rekel Tone in odšel proti Grahkovi hiši, da nabije na vrata ono sramotilno sliko. Za oglom je malo postal in prislubnil, če že vsi spijo. Nato se je po prstih splazil do vrat, izvlekel

sliko in jo pritrdil na vrata. Ko je končal, se je zopet nalahno splazil proč in hitel k Tinetovi koči. Pot ga je peljala mimo županove gostilne. Pri vratih je zapazil moško postavo, ki je tudi delala, kot bi kaj nabijala na vrata. Priplazil se je natihem bližje in spoznal Pepeta.

»Kaj pa dela?« se je začudil.

»I, konkurz mu nabijam na vrata! Danes mi ni hotel dati vina na upanje!«

Zasmejala sta se oba hkratu in odšla proti Tinetovi koči.

»Pojdi ti naprej! Nabij hitro! Jaz ne grem, ker bo gotovo mene sumil in nočem, da bi se moral lagati, ki bom trdil, da nisem jaz nabil slike!«

Tone je stopil hitreje, srečno prilepil sliko na vrata in prišel nazaj k Tinetu.

»Si opravil?«

»Da!«

»No, za danes si opravil! Jaz imam še veliko dela! Pregovorim jo, da me vzame! Dote ima precej, ravno pripravna bo zame!«

»Kaj, ali nas misliš potem zapustiti?«

»E, kaj še! Al misliš, da bom ostajal zvečer pri njej kot delajo drugi? O ne! Še jo bomo uganjali! Mi se ne ukлонemo nikomur! Sedaj je pa res čas, da grem!«

»Dobro srečo!« je vpil Tone za njim in krenil na visli v seno.

»Ha, ha, ha!« se je krohotalo drugega dne zjutraj možko in žensko, stoječ pred županovo gostilno in opazujoč papir, ki je imel ravno tako obliko in bil ravno tako popisan kot papir, s katerim napove slej vedno misli, da ti dobro stojiš, da imaš precej na strani, a zdaj si naenkrat propadel!«

»Kdo bi si mislil, kdo bi si mislil!«

»Tako nenadoma, tako nepričakovano!«

»Kam se boš sedaj obrnil?«

Tako in enako so se šalili možakarji iz župana, ki je škripaje z zobmi trgjal papir iz vrat in se zaklinjal, da vrže Pepeta na cesto, če se še kdaj predrzne stopiti v njegovo gostilno.

Pred Grahkovo in Tinetovo hišo pa ni postajal nihče, ker sta sliki že na vse zgodaj zjutraj izginili iz vrat. Hlapec Štefan je po svoji navadi vstal še pred solnčnim vzhodom, zagledal papir na vratih in sluteč, kakšen namen naj ima to in čegavo delo je to, je strgal papir iz vrat, ga spravil v žep in sklenil, da ne pove o tem nikomur razun Tinetu, ki je zadosti pameten, da bo tudi molčal, če je treba molčati in govoril, če je treba govoriti.

Tinetova mati je tudi zgodaj vstala in stopila pred hišo, da pogleda, kako vreme se danes obeta. Nemalo se je začudila, ko je zagledala papir. Radovedna, kaj pomenjio te črke in te črte, ga je nesla sinu.

»Tine, Tine, poglej!«

Tine se je prebudil, pregledal te nejasne črte in prebral napis.

»Pepetovo delo!«

»Ali je kaj huđeuga?«

»Kaj še! Otročarija, sama otročarija! Pameten človek bi kaj takega ne naredil!«

»Pa zakaj ti je to nabil?«

»Predno plamen ugasne, parkrat še z vso silo bruhne na dan! Tak izbruh so te čačke.«

Tine je hotel še nekoliko spat, pa se je domislil, da so Janku gotovo tudi kaj takega napravili. Hitro se je povrh oblekel in odhitel proti Grahku, da odstrani, če so kaj nabili, in prihrani Janku nepotrebna razburjenja. Oddahnil se je, ko je videl, da ni nikjer nobenega sramotilnega znaka. Vsi Grahkovi so še spali, le hlapec Štefan je že kolo-vratil in pospravljajal po dvorišču.

»Kaj pa iščeš tako zgodaj tukaj?« je nagovoril Tineta.

»E, mislil sem, da so ponočnjaki skušali Janku kaj ponagajati! No, pa sem se enkrat zmotil!«

»Nisi se ne!« Štefan se je previdno ozrl po dvorišču in po oknih, potegnil Tineta s seboj za hlev in mu pokazal sliko: »To so nabili na vrata!«

Tine je preletel z očmi te podobe in mirno rekel: »Otroci! Štefan, kaj ne, da znate molčati!«

»Seveda znam!«

»Torej molčite o tem papirju!«

»Seveda bom molčal, o tem si lahko prepričan!«

Tine je krenil zopet domov in si mislil, da dolgo ne more več trajati to norenje in ponočevanje. V srcu mu je vstajalo prepričanje, da mora Pepe enkrat naleteti in doseči zaslužen kazni za vse hudobije, ki jih je napravil.

In Tine je imel prav! Kazen za Pepetove pregrehe je nastopila, prej kot je kdo pričakoval.

Še istega dne proti poldne sta pri vhodu v vas zabliščala v zlatem solncu dva bajoneta. Otroci so se kriče razšli po domovih, ljudje so začudeni gledali za orožnikoma, kam jo bosta krenila. Kaj se je le zgodilo? Zakaj sta jih posetila moža postave? Saj ni bilo v zadnjem času nobenega pretepa v vasi! Kaj se je zgodilo? Koga iščejo?

Orožnika sta krenila v Pepetovo hišo.

»Bog zna, kaj je napravil!« so sklepali ljudje.

»Česa ga le zopet dolže?« so menili fantje in ostali popolnoma mirni, prepričani, da je Pepe nedolžen; če je pa kriv česa, so menili, se bo pa gotovo izlizal.

»Kje je vaš sin?« je vprašal orožnik Pepetovega očeta, ki se je skoraj sesedel od strahu, ko je videl, kak obisk ima.

»Ne vem!« je izjavil v strahu in v skrbeh.

»Ne lažite! Povejte po pravici, kje je, ali če ga skrivate, izdajte ga, ker drugače se vam ne bo ravno dobro godilo!«

»Ne vem, kje je! Danes ga še ni bilo domu!«

Orožnika sta preiskala vso hišo, vse kote po hlevu, a ga nista dobila. Zaslila sta še fante, a nihče jima ni vedel povedati, kje je. Povedali so le, kdaj so se zvečer razšli, drugega o njem niso vedeli. Tone je še povedal, da je šel vasovat.

»Seveda, seveda! Le še vi tako vasujte, pa boste kmalu vsi pod ključem!« je rekel prvi orožnik.

»Mislim, da imava opraviti s precej navihanim tičkom! A dobiva ga, v zemljo se ni vdrl!« je menil drugi.

Fantje so se čudili, kaj se je zgodilo s Pepetom, ljudje so ogibali, kaj je napravil, da ga zasledujejo, in našlo se jih je precej, ki bi mu privoščili par tednov ričeta, ker njegova počenjanja so jim že presedala.

Toda dolgo časa jim ni bilo treba ugibati. Glas o kakih posebni novici se po naših slovenskih farah raznese hitreje kot če bi imeli od vasi do vasi napeljene telefone in brzozjave, saj imamo hvala Bogu klepetulj in podobnih raznaševalk novic dovolj. Da, celo boljše so, kot brzozjavi in telefoni, ker te vso stvar živo naslikajo, stokrat povečajo in tako pripovedujejo, da si moraš v svoji domišljiji vso stvar jasno in točno predstavljati.

»Jezu, Jezus, kaj takega!« je prihrumela klepetulja Urša v vas.

»Kaj pa je, kaj se je zgodilo?«

»Kaj takega, kaj takega! Bog in sveti krlž božji, kaj takega!«

»Kaj pa je? Zini no in povej, kaj se je zgodilo?«

Kaj boš samo javkala in stokala!«

»Pepe, Pepe je ubijavec, morilec!«

»Kaj, kaj, kako?«

»Pepe je danes ponoči enega zabodel.«

»Res, res? Urša, če lažeš!«

»Kaj, kaj, jaz, da bi lagala! Oh, oh, kaj takega mi očitata! Če ne verjamete, pa pojdite v sosedno vas in se sami prepričajte! Zabodel ga je, ranil ga je smrtno, težko da bi okreval.«

Ljudem je bilo sedaj vse jasno. Sklepanja in ugibanja, koliko bo dobil Pepe zapora, ni bilo ne konca ne kraja. Stariši so bili veseli, da jim nekaj časa ne bo mešal in zapeljeval sinov, deklsetom ni bilo nič kaj preveč žal za njim, le fante je ta novica zadela v živo. Na tihem si je sicer vsak mislil svoje o Pepetu in njegovih dejanjih, a jasno tega ni hotel povedati nobeden, niti eden drugemu ne. Sicer so pa upali, da se Pepe že kako izmaže iz

pasti, saj prebrisan in izveden je v takih stavreh dovolj. Je pa še vprašanje, če ga sploh vjamejo. Pepe ni tako zabit, da bi jim sam lezel v zanjko.

Toda tudi lisica se večkrat vjame v past, tako se je zgodilo tudi Pepetu. Par dni se je res skrival po lozah, da ga niso mogli dobiti; vsak dan je videl orožnike, ki so ga iskali, pa se jim je smejal v pest in bil prepričan, da jim zmeša štrečno in uide brez kazni. Ob prvi priliki je hotel iti domu, izsiliti od očeta denar in jo popihati v Ameriko. Ko par dni sem ni videl nobenega orožnika več, ki bi ga zasledoval, je postal že bolj predrzen. V domačo vas se sicer ni upal, pač pa je začel v eni sosednjih vasi hoditi v neko gostilno; spati se mu tudi ni več ljubilo v gozdu, zato si je izbral samotnen kozolec, kjer je navadno cele dneve prespal, zvečer hodil v gostilno, ponoči pa kuril in pekel krompir kje v gozdu. Domov iti se mu ni zdelo varno, zato je poslal po neki ženici očetu glas, naj mu določenega dne prinese v gozd denar za Ameriko. Sporočil mu je, da mu ob prvi ugodni priliki vrne in pošlje še veliko več iz Amerike. A tistega dne, ko bi imel prejeti od očeta denar, sploh v prostosti dočakal ni. Ženica, ki bi imela očetu te vesti sporočiti, ni mogla zase obdržati skrivnosti, povedala jo je sosedu, ta zopet naprej in kmalu se je seznanilo po vsej vasi, kaj namerava Pepe. Ljudje so tudi izvohali, kje prebije Pepe podnevi — no, konec vsega je bil ta, da so tudi orožniki izvedeli za njegovo bivališče in ga prišli nenapovedani obiskat.

Tako pa Pepetu še nikdar ni bilo pri srcu kot takrat, ko ga je iz sladkega spanja na kozolec prebudil glas orožnikov.

»Tukaj torej! Dosti dolgo se je skrival, sedaj je vendar naš!«

»Postavi se tam-le, bodi pripravljen na strel, ker ne vem, če se bo dal mirnim potom vjeti! Jaz zlezem na kozolec in ga prebudim!«

Orožnik je začel lezti na kozolec, Pepetu pa je bilo srce kot še nikdar doslej, vsa kri mu je silila v glavo, noge in roke pa so mu skoraj odpovedale. Oh, ko bi imel puško ali samokres pri sebi, ne bi ga vjeli, ušel bi, a tako je brez vsega orožja, sam proti dvem oboroženim. Kaj naj stori? Ali naj se potaji, kot da spi? Ali naj skuša pobegniti? Ne, ker potem je z njim kri kraju, orožnik ne bo zastoj streljal! Toda kaj naj napravi? Zasledovalci pred nosom, a njemu ne pade nobena pametna v glavo, vse zvi-jače, katerih je bila prej polna njegova glava, so ga zapustile. Kaj storiti, kaj početi?

Orožnik je že prilezel na kozolec in gledal, kje je Pepe, ni ga mogel takoj zapaziti, stopil je korak naprej. Pepetu je zavalovila kri po žilah; še dva koraka, pa je pri njem, še par minut, pa bo njegove prostosti konec, njegove roke zvezane, njegova veljava in ponos strta in ponižana. Skočil je kvišku, se hipoma zagnal proti orožniku, gapodrl in skočil v naglici iz kozolca.

»Stoj, če ne streljam!«

Pepe je obstal kot pribit na mestu. Če stori le en korak, je po njem! Kar temno mu je postalo pred očmi, ustreliti se pa ne da, rajši pretrpi kazen, sramoto, ponižanje, vse, vse — le smrti ne!

Stresel se je, ko je začutil na svojih rokah mrzlo verigo, zamižal, ko mu je orožnik tako trdno zvezal roke, da so mu prsti posineli.

Joj, to je bil križev pot Pepetov, ko sta ga orožnika peljala skozi rodno vas. Rajši bi videl, da bi dobil par mesecev, magari leto dni več zapora, samo da mu ne bi treba iti skozi rodno vas. On, nimi rokami, uničen, ponižan, ukročen.

Pepe si je pomaknil klobuk na oči in mrko zrl v tla. Grizlo ga je in peklo v srcu; da bo kdaj kaj takega doživel, o tem se mu še sanjalo nikdar ni. Ali se bo mogel še kdaj prikazati v rodno vas? Ali ne bo vsak otrok kazal s prstom za njim rekoč: Zvezan je šel med dvema orožnikoma. Srce mu je hotelo počiti, ta sramota, ta poraz ga je bolel bolj kot bi ga desetletna ječa.

»Pepeta peljajo!« je zašumelo po vasi in spravilo na noge staro in mlado, moško in žensko.

Ljudje so vreli iz hiš, da vidijo nekaj tako ponosnega in neuklonljivega, bahatega, a tudi hudobnega Pepeta v njegovem sramotnem položaju, ponižanega in osramočenega.

Pepe je zrl v tla in trpel hude duševne muke. Slišal je razne opazke, ki so letele od gledalcev na njega, in mirno jih je moral požreti. Hej, ko bi imel proste roke, bi že videli, kaj se pravi norčevati se iz njega.

K cesti je prišel tudi Janko, da vidi svojega nekdanjega zapeljivca, ki mu je prizadel toliko sramote in neprijetnih trenutkov.

»Dosegel je, kar je iskal!« je omenil proti Tinetu.

»Roka pravice ga je doletela! Bog daj, da bi ga to spravilo na pravo pot!« je pristavil Tine

Pepe je pogledal po strani Janka. In njuna pogleda sta se srečala. Pepeta je mirni in moški Jankov izraz globoko zbolel. Lahko se mu bi Janko sedaj rogaj, ko ga vidi vklenjenega, lahko bi se mu smejal in si mel od veselja roke, ker je njegov najhujši sovražnik, ki mu je prizadel že toliko jeze, žalosti in bridkosti, ki ga je spravil celo v ječo, premagan in uničen. A v Jankovih očeh ni bilo zaslediti veselja nad sramoto nasprotnika, ne, v Jankovih očeh je bilo brati sočutje.

Pepe je pospešil korake. Kot da bi mu gorelo pod nogami, kot da ga kdo s šivankami zbada, tako ga je zadela vsaka opazka, hitel je, da pride prej iz tega nesrečnega kraja, kjer se mu vse roga, posmehuje in mu iz srca privošči to sramoto.

In kazen, ki jo je pretrpel Pepe, je bila občutna. Postavili so ga pred poroto, ki ga je obsodila zaradi tepeža, ker je brez pravega povoda smrtno nevarno ranil nekega fanta, v leto in pol ječe.

13. Svatba.

Pepetov padec in konec njegove slave je bil predmet, katerega so obravnavale dan na dan vaške žene, o katerem so govorili moške, katerega je razmotrivalo staro in mlado. A ne dolgo! V ospredje je stopilo nekaj drugega, veselejšega, nekaj, česar niso vaški jeziki kar mimogrede pustiti.

Svatba, Janko in Aničina svatba!

Bog ve, če bi bila na kmetih mlada poročenca srečna, če ju ne bi med oklicevanjem, pred poroko in par tednov po poroki vaške žene s svojimi neutrudljivimi jeziki zadosti obdelale, našle na ženinu vsako najmanjšo pego in trohico in jo v svoji sveti dolžnosti in gorečnosti nesle še gorko nevesti na uho, pretehtale nevestino preteklost in premislile, je-li imela že znanje s kom drugim, kako se je obnašala do drugih, in sporočile ženinu, kaka je bila njegova nevesta v prejšnjih časih in ga natančno podučile, koga pravzaprav jemlje v zakon. Ni še bilo svatbe na kmetih in je tudi kmalu ne bo, da ne bi ljudje preresetali vseh vrlin in slabosti obeh polovic, da ne bi natančno vedeli, koliko znaša nevestina dota, koliko ženinov grunt, ali je fant dobro izbral ali ne, ali jemlje dekle pijanca ali skozi in skozi poštenjaka. Nihče ne naprosi jezikov za to uslugo, dostikrat se ženin jezi nad to nepotrebno skrbjo in vestnostjo, dostikrat bi mu bilo ljubše, da ne bi nevesta znala podrobnosti iz njegove preteklosti, a pomagati si ne more! Ja, naj le pokaže kje, da ga to obiranje jezi in razburja! Ha, potem bo še le podžgal in vnel duhove in razvezal ljudem jezike! Ne pomaga nobeno zdravilo zoper to ljudsko razvado! Ljudje so obirali žene in neveste, jih obirajo in jih bodo obirali in preresetovali.

Janko je čutil v polni meri te prijetnosti. Bil je ljudem predmet njihovega govorjenja, jim dajal s svojo navzočnostjo povod skrivnostnemu namigavanju in pritaženemu muzanju, če se je le prikazal na vasi, takoj je obrnil pozornost na sebe, da celo otroci so kazali s prstom za njim: »Ženin je!«

Aniči se pa tudi ni godilo boljše. Zdajpazdaj ji je prinesla kaka skrbna vaška mamica kako prejšnjo Jankovo napako na nos, jf vnemo pripovedovala, kako težak je zakonski stan, a ko je videla, da Anico njene novice nič kaj ne zanimajo, je za-

čela na vse pretege hvaliti Janka in povzdigovati njegove vrline. Če se je Anica prikazala na vasi med svojimi prijateljicami, je pogovor zastal, vse so bile nekako čudne proti njej, nevesti. Ko sta ob nedeljah korakala skupno z Jankom k maši, so si ljudje namigavali, se jima muzali, in ko sta se oddaljila, je vse govorilo le o njih.

Oh, da bi bilo vsaj že konec tega, da bi vsaj že svatba minila! sta si želela oba, Janko in Anica, ker upati je bilo, da se potem poleže to čudno obnašanje proti njima in da si bodo ljudje izbrali koga drugega za predmet svojega govorjenja.

Iz prižnice pri fari sta bila že trikrat ozvana. In vse tri nedelje je dalo to ozvanje ljudem nove snovi za razpravljanje, vsako nedeljo so ljudje pogledovali v cerkvi na ono stran, kjer sta stala Janko in Anica in pazili, kak obraz bosta napravila, ko se bo bralo na prižnici: »Janko Grahek... jemlje v zakon Anico...«

Globoko sta se oddahnili, ko se je tretjo nedeljo na koncu glasilo: »Sta oklicana danes v tretjič! Kdor ve za kak zakonski zadržek, naj ga pravočasno naznani!«

No, zakonskega zadržka ni bilo nobenega — in začele so se priprave za svatbo.

Zadnji teden pred poroko.

Treba je bilo iti še pismo delat v mesto k notarju.

Joj, to je bil zopet en križev pot! Ali mislite, da so mestni ljudje kaj drugačni kot kmečki? Kaj še! Še bolj nagajivi, radovedni in klepetavi so! Komaj se je pripeljal voz z Jankom, Anico, njunima očetoma in Jako kot pričr v mesto, že je pozdravljaj krčmar: »Ženitovanjsko pismo, kajne! Dobro srečo, dobro srečo!«

In ko so šli k notarju, so ljudje stikali glave, ogledovali Janka, delali opazke o Anici.

»Čedno dekle!«

»Bogato menda tudi!«

»Tudi on ni napačen!«

»Lep parček, zares!«

Janko bi bil najrajši doma, tako so ga zadevale te opazke. Domače ljudi človek še prenese, a ti mestni, ki ga niti ne poznajo, pa se kar na glas razgovarjajo o njem in delajo te neslane opazke.

Da, da, sitno je, če se človek ženi! Da bi bilo vsaj že konec teh ceremonij!

V notarski pisarni je sedelo za mizo tisto človeče, ki se je že nekoč napilo in najedlo na Grahkovem domu in se repenčilo in bahalo, da bo spravilo Janka iz ječe, a je, ko je prišel čas za to, stisnilo rep med noge in se sramotno skrilo. Janka je pograbila jeza, ko je videl tega vedno pijanega pisarja.

»H—o—o, stari znanci, stari prijatelji! Da se že ženiš, Janko? Ho—o, dobro si izbral, čedno dekle, lepa punca! Vso srečo!«

Ponudil je Janku roko, a Janko je ni prijel, studilo se mu je to govorjenje, sram ga je bilo, da ga ta človek pozna in ga imenuje starega znanca.

»Kako, ti mi ne podaš roke v pozdrav?! Kakor hočeš!«

Pisar se je naslonil na mizo, izvlekel iz žepa ščipalnik, si ga nataknil na nos, prekrižal roke na prsih in prezirljivo pogledal po navzočih.

»Gospod doktor!« je skušal pomirjevati Grahek, ki sicer ni bogve kaj cenil pisarja, a ga je z lepim naslovom skušal pridobiti zase.

»Ha, ha, če bi bili vsi taki doktorji!« se je nasmejal Janko.

Pisarju je vzkripela kri. Hotel je kar vse spoditi iz sobe, a v tem hipu je vstopil v pisarno notar. Pisar se je stisnil ponižno na stol, ščipalnik je izginil hitro v žep in pero je hitro zadržalo po papirju.

Ženitovanjsko pismo je bilo hitro narejeno, ker je bilo itak že prej vse čisto domenjeno. Podpisali so se, Janko je še izzivajoče in pomilovalno pogledal pisarja, ki se je nervozno vrtel na stolu, in odšli so.

Malo so se še pomudili v gostilni, nakupili še par stvari, a ker le ni hotelo biti opazk in poizvedovanja konec, so se brž odpeljali proti domu.

»Pismo so delali!« je zašumelo po vasi in spravilo na noge radovedneže.

»Saj ne delamo komedije,« se je jezil Janko, ko je videl ob cesti, na vratih, na oknih polno obrazov, ki so ga zijali.

»E, kaj se boš jezil! Pusti jim to veselje! Tako so ljudje delali ob moji ženitvi, delajo ob tvoji in bodo tudi ob ženitvi tvojih otrok. Odvadili se ne bodo nikdar,« je govoril Jaka in pomirjeval Janka.

»Oh, da bi bilo vsaj že konec vsega!« je vzdihnila Anica.

»O, saj bo, pa kmalu! Pojutrajšnjim že pride-mo po balo! Ali boš jokala?«

Anica je po strani pogledala Jako, ki vprašuje kaj takega. Vsaka nevesta je še jokala, ko so odpeljali njeno balo, in veliko bi imeli ljudje govoriti, če ne bi tudi ona. Zakaj? Hm, res je težko ločiti se od samskega življenja, a saj ji bo lepo in prijetno ob Janku živeti! Zakaj naj torej joče? I, navada je taka in navada spravlja in vleče solze v oči.

Predvečer poroke.

Pred Grahkovo hišo je stal okinčan voz, s katerim bodo šli po balo. V hiši pa so se zbirali moški povabljenici Jankovi, posedali okoli mize in pili, da oženjen in milo in otožno mu je bilo pri srcu. Njegov drug Tine je čutil, kaj je Janku, in ni ga hotel motiti, drugi svatje pa tudi niso bili veseli, ko so videli Janka otožnega, starejši so se spominjali večera, ko so bili sami v takem položaju kot je sedaj Janko, mlajši, neozmenjeni so čutili, da bi sami ne bili nič boljše volje, če bi bili v Jankovi koži.

Stemnilo se je.

»Pa pojdemo, v imenu božjem!« je rekel Jaka, ki ni mogel prenašati te otožnosti.

Vstali so, izpili na dobro srečo še en kozarec in se naložili na voz. Štefan je poknil z bičem in pognal; Jaka je zaukal kot kak dvajsetletni fant, in za njim so zaukali drugi in naznanjali vasi, da gre Grahkov Janko po balo k Anici. Stari vaški harmonikar Miha je na vozu raztegnil svoje mehove; ubrani glasovi harmonike so se mešali z vriski Grahkovih svatov, vmes je zdajpzdaj poknil Štefan z bičem in kazal s tem svoje veselje. Za vozom in ob vozu se je podila vaška mladina in kriče in vriskaje dala duška svojemu veselju, da bo zopet ena svatba v vasi. Starejši vaščani in neizogibne vaške ženice so se med tem postavile okoli Aničine hiše, se pogovarjale kar vprek in se kregale, kaka bo Aničina bala. Ene so trdile, da so jo že videle, druge so to zanikale in se bahale, da jim je Anica sama že pravila, kaj vse bo dobila od starišev za balo. Vrišč in krik je bil velik, pričakovanje nestrpno.

V hiši so med tem pripravljali jedi in pijačo, da dostojno sprejmejo ženinove goste, oče je ukazoval in imel na skrbi pijačo, mati je kraljevala v kuhinji, Anica pa sama ni vedela, česa se naj loti. Hudo ji je bilo, ker se bo morala že jutri ločiti od brezskrbnih dekliških let; rada bi se splazila iz hiše na vrt, da bi bila sama in bi v svečanem miru preživela zadnji večer svoje prostosti, a kaj, ko bi jo nepotrebna vaška zijala zapazila in začela iz tega takoj sklepati in prerokovati, češ, beži, ne bo srečna v zakonu. Hitela je iz kuhinje v sobo, iz sobe v kuhinjo, steklo je v svojo sobico, in solze so jo polile pri misli, da bo samo nocoj še spala v njej.

Od Grahkove hiše se je začul poskočen, mladeniški vrisk Jakov. Anici je segel globoko v srce, kar obstala je, se naslonila na posteljo, si zastrla oči in zaplakala. O, ni lahko ločiti se od lepih dekliških let, težko bo prenašati zakonsko breme!

Zunaj je med nevaženimi gledalci in radovedneži zašumelo.

»Gredo, gredo!«

Vriski so prihajali vedno bližje, harmonika se je čula vedno razločneje.

Ženske so postale nestrpne, navalile so k vratom, da bodo ja videle, kaj vse bodo znesli na voz.